

JÖNKÖPING INTERNATIONAL BUSINESS SCHOOL
JÖNKÖPING UNIVERSITY

Bankers förändring av kreditbedömningen

- Konsekvenser vid revisionspliktens avskaffande

Kandidatuppsats inom FÖRETAGSEKONOMI

Författare: HELGESEN, SUSANNA

LAGO, JOHANNA

ORVINDER, EMMA

Handledare: LUNDELL, FREDRIK

Jönköping 05 2008

JÖNKÖPING INTERNATIONAL BUSINESS SCHOOL
JÖNKÖPING UNIVERSITY

The banks' change of credit rating

- Consequences due to the abolition of the auditing duty

Bachelor thesis within BUSINESS ADMINISTRATION

Authors: HELGESEN, SUSANNA

LAGO, JOHANNA

ORVINDER, EMMA

Tutor: LUNDELL, FREDRIK

Jönköping May, 2008

Förord

Vi vill framföra ett stort tack till de personer som med sina insatser har hjälpt oss att genomföra vår uppsats.

Vi vill tacka våra respondenter från bankerna som med ett positivt bemötande har tagit sig tid att medverka i våra intervjuer och bidragit med värdefull information.

Vi vill rikta ett stort tack till vår handledare Fredrik Lundell på Internationella Handelshögskolan i Jönköping, som med sin kunskap och sitt stora engagemang inspirerat och gett oss vägledning genom denna process.

Till sist vill vi även tacka våra opponenter för deras rekommendationer och kritik som har hjälpt oss att förbättra uppsatsen.

Jönköping den 28 maj 2008

Susanna Helgesen

Johanna Lago

Emma Orvinder

Kandidatuppsats inom Företagsekonomi

Titel: Bankers förändringsprocess vid kreditbedömning - *Konsekvenser vid revisionspliktens avskaffande*

Författare: Helgesen, Susanna
Lago, Johanna
Orvinder, Emma

Handledare: Lundell, Fredrik

Datum: 2008-05-28

Ämnesord: Revisionsplikten, kreditgivning, intressentteorin, principal-agent teorin, teorin om asymmetrisk information, teorin om tillit.

Sammanfattning

Bakgrund: Sedan 1988 har svenska aktiebolag haft en lagstadgad skyldighet att få sina räkenskaper granskade av en kvalificerad revisor, något som snart kommer att förändras. I en pågående utredning presenterades den 3 april 2008 ett förslag om att avskaffa revisionsplikten för 96 procent av de svenska aktiebolagen från och med 1 juli 2010. Bakgrunden till detta är att fördelar för små bolag inte anses uppväga nackdelar av revisionen.

Syfte: Syftet med denna uppsats är att beskriva förändringen hos banker i kreditbedömningsprocessen vid ett avskaffande av revisionsplikten och hur dessa förändringar kommer påverka relationen mellan bank och bolag.

Referensram och teori: För att analysera det empiriska materialet har intressentteorin, principal-agent teorin och teorin om asymmetrisk information använts varav samtliga är väletablerade och beprövade teorier. Teorin om tillit är en relativt ny teori som även den har använts i syfte att förklara betydelsen av tillit i näringslivet. I referensramen ges information om revision och dess grundläggande principer samt en beskrivning av banker som kreditgivare och deras kreditgivningsprocess.

Metod: För att uppnå syftet har en fallstudie utförts bestående av både en kvalitativ samt en kvantitativ insamlingsmetod. Den kvalitativa delen har bestått av intervjuer med representanter från Danske Bank, Handelsbanken, Nordea, SEB samt Swedbank. Ovanstående respondenter har även svarat på en enkät i syfte att komplettera med kvantitativ mätbar information. Utöver detta har litteraturstudier gjorts för att inhämta sekundär data.

Slutsats: Banker kommer att drabbas av ökade kostnader till följd av revisionspliktens avskaffande. Direkta kostnader på grund av ökad risk kommer överföras på de enskilda bolagen i form av ökade krav medan dolda kostnader på grund av längre handläggningstid kommer spridas på samtliga företagskunder.

Bachelor thesis within Business Administration

Title: The banks' change of credit rating – *Consequences due to the abolition of the auditing duty*

Authors: Helgesen, Susanna
Lago, Johanna
Orvinder, Emma

Tutor: Lundell, Fredrik

Date: 2008-05-28

Subject: Auditing duty, credit rating, stakeholder theory, principal-agent theory, information asymmetry theory, theory of trust.

Abstract

Background: Since 1988, Swedish private limited corporations have been prescribed by law to have their accounts reviewed by a qualified auditor, something that soon will be changed. In an ongoing government investigation, a proposal presented the 3rd of April 2008 suggested that 96 percent of all private limited corporations should be eased from the auditing duty as of 1st of July 2010. The background to this proposal is that advantages for the small corporations are not considered to compensate the disadvantage with auditing.

Purpose: The purpose with this thesis is to describe the change for banks in the credit rating process in the case of an abolition of the auditing duty and how these changes will affect the relation between bank and corporation.

Frame of references and theory: To analyse the empirical findings the authors have used the stakeholder theory, the principal-agent theory and information asymmetry theory which all are well established theories. The theory of trust is a relatively new theory that has been used in purpose to explain the importance of trust in the business world. The frame of references provides information about auditing and its basic principles as well as describing banks as creditors and their credit rating process.

Method: In order to achieve the purpose, a case study consisted of both a qualitative and a quantitative collection method, have been conducted. The qualitative part consists of interviews with representatives from Danske Bank, Handelsbanken, Nordea, SEB and Swedbank. The representatives above have also answered a questionnaire in purpose to complement the interview with quantitative measurable information. In excess of this, literature studies have been done to gather secondary data.

Conclusion: As a consequence of the abolition of the auditing duty, the costs for banks will increase. Direct costs due to a greater risk will be transferred to the particular corporations as greater demands while hidden costs due to longer office turnaround time will be spread out on all corporation customers.

Innehållsförteckning

1 Inledning.....	1
1.1 Bakgrund	1
1.2 Problemformulering	2
1.3 Syfte	2
1.4 Definitioner	3
1.5 Disposition	4
2 Referensram.....	5
2.1 Revision.....	5
2.1.1 Revisionspliktens avskaffande.....	5
2.2 Banker som kreditgivare	6
2.2.1 Kreditbedömningsprocessen	6
2.2.2 Revisionens betydelse för kreditbedömning.....	8
3 Teori.....	9
3.1 Intressentteorin.....	9
3.2 Principal-agent teorin.....	10
3.2.1 Asymmetrisk information	11
3.3 Teorin om tillit	11
4 Metod och genomförande	13
4.1 Arbetssätt	13
4.2 Insamlingsmetod	14
4.2.1 Enkät	14
4.2.2 Intervjuer	15
4.2.3 Sekundärdata	15
4.3 Val av respondenter	16
4.4 Bearbetning och analys	17
4.5 Metodproblem.....	17
5 Empiri	18
5.1 Presentation av respondenter.....	18
5.2 Enkäter	18
5.3 Intervjuerna.....	20
5.3.1 Allmänna tankar om avskaffandet av revisionsplikten.....	20
5.3.2 Bankernas syn på revision.....	20
5.3.3 Kommande förändringar i banken.....	22
6 Analys.....	23
6.1 Följden av ett avskaffande av revisionsplikten.....	23
6.1.1 Banker som primär intressent.....	24
6.1.2 Informationsflödet mellan banker och bolag.....	24
6.1.3 Förtroendet mellan banker och bolag	25
6.2 Konsekvenserna som uppstår vid ett avskaffande	25
6.3 Hur banker kan avhjälpa konsekvenserna.....	26
7 Slutdiskussion	27
7.1 Slutsats.....	27
7.2 Förslag till fortsatta studier.....	28
Referenser	29

Bilagor

Bilaga 1 – Frågor till bankerna	32
Bilaga 2 – Enkäten	33

Figurförteckning

Figur 2.2-1 Beskrivning av kreditbedömningsprocessen.....	7
Figur 3.1-1 Intressentteorin	9
Figur 4.1-1 Forskningsmodell.....	13
Figur 5.2-1 Kreditbedömningsrekvisitens betydelse.....	19
Figur 5.2-2 Förhållandet mellan revision och creditsökaren.....	19
Figur 6.1-1 Asymmetri och tillit i förhållande till kostnader	23

1 Inledning

Detta kapitel inleds med en bakgrund till uppsatsens ämne följt av problemformulering och syfte. Vidare presenteras definitioner och avgränsningar av vikt för uppsatsen. Kapitlet avslutas med en disposition över kommande kapitel.

1.1 Bakgrund

För att bolag ska kunna bedriva näringsverksamhet är de i behov av banker. Hos banker kan konton öppnas, betalningstjänster utnyttjas samt krediter beviljas. Vid uppstartandet av ett bolag eller vid stora investeringar är bolag ofta beroende av krediter vilket gör att relationen till banken är mycket viktig. För att banker ska kunna ta korrekta beslut vid kreditgivning krävs en bedömning av bolaget och dess återbetalningsförmåga. Vid kreditbedömning inhämtas information som sedan ska bearbetas, analyseras och tolkas för att leda fram till ett beviljande eller ett avslående. I denna bedömning utgör bolagens årsredovisning en mycket viktig del. (Svensson, 2003)

Sedan 1988 har svenska aktiebolag haft en lagstadgad skyldighet att få sina räkenskaper granskade av en kvalificerad revisor, något som snart kommer att förändras (SOU 2008:32). Enligt EU:s fjärde bolagsrättsliga direktiv om lagstadgad revision (78/660/EEG), har det sedan 1978 varit möjligt för medlemsstaterna att befria små bolag från revisionsplikten. Idag är Sverige tillsammans med Malta de enda EU-länderna som har kvar revisionsplikten för små bolag (ECON, 2007).

Den 7 september 2006 tillsatte den dåvarande regeringen en utredning i syfte att lämna förslag till hur 78/660/EEG ska genomföras i svensk rätt. Den 3 april 2008 presenterade utredningen ett delbetänkande som fick många att höja på ögonbrynen. Utredningen föreslog att från och med 1 juli 2010, ska bolag som ligger under mer än ett av 78/660/EEG gränsvärden, inte omfattas av revisionsplikten. Omräknat till aktuell växlingskurs blir gränsvärdena som kommer omfatta 96 procent av alla aktiebolag i Sverige följande;

- balansomslutning 41,5 miljoner svenska kronor,
- nettoomsättning 83 miljoner svenska kronor,
- antal anställda 50. (SOU 2008:32)

Små bolag tros bli de ekonomiska vinnarna då en årlig kostnad av revision på 10.000–20.000 svenska kronor kan väljas bort. Emellertid medför ett avskaffande av revision ökad risk för bolagen att, medvetet eller omedvetet, bryta mot regler då ingen revisor granskar räkenskaperna. Något som oroar intressenter såsom kreditgivare. (Askåker, 2008)

Enligt undersökningar från Storbritannien, där revisionsplikten för små bolag avskaffades 1994, framkommer att 64 procent av bankerna skulle justera sin kreditbedömning för oreviderade bolag (DTI, 2003). Blackwell, Noland & Winters (1998) menar att oreviderade bolag riskerar att drabbas av högre räntekostnader eftersom det finns ett positivt samband mellan reviderad redovisning och lägre ränta från kreditgivare.

Enligt regeringens utredningsgrupp väger inte fördelarna upp nackdelarna av revision för små bolag och ett avskaffande av revisionsplikten skulle göra bolagen mer konkurrenskraftiga med bolag från andra EU-länder (SOU 2008:32). Flertalet undersökningar har gjorts utifrån bolagens synvinkel, där dessa har framställts som ekonomiska vinnare. Enligt en utredning utförd av ECON (2007) kommer välfärden att öka vid ett avskaffande av revisionsplikten. Utredningen framhåller dock att detta påstående i realiteten är missvisande då externa effekter inte är medtagna. Författarna till denna uppsats har därför valt att inte fokusera på avskaffandet ur bolagens synvinkel utan författarna kommer att undersöka den del utav förändringsprocessen som kommer att påverka banker som kreditgivare.

Att inte synsättet att revisionsplikten avskaffande är en omfördelningsprocess som kommer leda till indirekta kostnader för små bolag och dess intressenter är ett synsätt som till stor del lämnats utanför debatten. I och med detta uppkommer frågan om avskaffandet av revisionsplikten kommer leda till att andra kostnader uppstår för bolag. Genom att vrida på angreppssättet av revisionsplikten, att se den ur bankers perspektiv, uppstår en ny och mer oexploaterad sida som inte bara gör ämnet aktuellt och intressant men även unikt.

Vid ett avskaffande av revisionsplikten uppkommer frågan om banker kommer att bemöta reviderade och oreviderade bolag på samma sätt eller om de kommer att behöva förändra sin kreditgivningsprocess för oreviderade bolag. Kommer kreditgivning för oreviderade bolag vara svårare och mer tidskrävande och kommer detta att resultera i högre kostnader för banker?

1.2 Problemformulering

Som stöd för uppsatsens syfte kommer följande frågor att besvaras:

- Vilka förändringar i kreditbedömningsprocessen uppstår för banker vid ett avskaffande av revisionsplikten?
- Hur påverkas bankers kreditbedömningsprocess av dessa förändringar?
- Hur kommer bankerna bemöta dessa förändringar?

1.3 Syfte

Syftet med denna uppsats är att beskriva förändringen hos banker i kreditbedömningsprocessen vid ett avskaffande av revisionsplikten och hur dessa förändringar kommer påverka relationen mellan bank och bolag.

1.4 Definitioner

För att underlätta för läsaren har författarna här valt att presentera definitioner av ord och koncept som kommer att vara av vikt för denna uppsats.

Kvalificerad revisor: Revisorstiteln är inte skyddad vilket innebär att vem som helst får kalla sig revisor, så kallad lekmanrevisor. Däremot finns två skyddade titlar för kvalificerade revisorer – godkänd och auktoriserad revisor. Dessa två titlar kontrolleras av den statliga myndigheten, Revisorsnämnden. För att få kalla sig godkänd revisor krävs akademisk utbildning motsvarande 180 högskolepoäng, 3 års kvalificerad praktik och revisorsexamen hos Revisorsnämnden. För auktoriserad revisor krävs akademisk utbildning motsvarande 240 högskolepoäng, fem års kvalificerad praktik och högre revisorsexamen hos Revisorsnämnden. (FAR SRS, 2008)

Tillit: Ordet tillit i denna uppsats har samma innebörd som det engelska ordet *trust*. Trust kan till svenska översättas med tilltro, förtroende, trovärdighet eller tillit. När författarna vill uttrycka denna innebörd i uppsatsen kommer de att använda ordet *tillit*.

Bolag: När författarna refererar till bolag syftar de på privata aktiebolag om inte annat framgår av texten.

Små bolag: I denna uppsats definieras små bolag som de privata aktiebolag som faller under minst två av de gränsvärden som regeringens utredning, SOU 2008:32, förespråkar. Dessa gränsvärden är i sin tur baserade på gränsvärdena från EU:s fjärde bolagsrättsliga direktiv. Med tillämplig växlingskurs blir gränsvärdena följande;

- balansomslutning 41,5 miljoner svenska kronor,
- nettoomsättning 83 miljoner svenska kronor,
- antal anställda 50.

1.5 Disposition

- Kapitel 1:** Detta kapitel inleddes med en bakgrund till uppsatsens ämne följt av problemformulering och syfte. Vidare presenterades definitioner och avgränsningar av vikt för uppsatsen. Kapitlet avslutas här med en disposition över kommande kapitel.
- Kapitel 2:** Andra kapitlet har till syfte att förklara grunderna för revision samt den idag lagstadgade revisionsplikten. Detta följs av ett stycke om banker som kreditgivare med fokus på kreditbedömningsprocessen och revisionens betydelse i denna.
- Kapitel 3:** Nästföljande kapitel inleds med en kort presentation och reflektion över de valda teorierna. Vidare följer en mer djupgående presentation av intressentteorin, principal-agent teorin med underliggande teori om asymmetrisk information samt teorin om tillit.
- Kapitel 4:** Kapitlet inleds med en övergripande beskrivning av det arbetssätt som har tillämpats i uppsatsen. Vidare presenteras använda insamlingsmetoder följt av val av respondenter. Därefter beskrivs bearbetning och analys av det empiriska materialet. Avslutningsvis tas metodproblem upp och hur dessa har kunnat avhjälpas.
- Kapitel 5:** Detta kapitel inleds med en presentation av de respondenter som intervjuats och svarat på enkäten. Vidare följer en sammanställning av svaren från enkäten. Därefter presenteras resultatet av intervjuerna uppdelat efter tre huvudpunkter – allmänna tankar om avskaffandet av revisionsplikten, bankers syn på revision samt kommande förändringar i banken.
- Kapitel 6:** I kapitlet analyseras det empiriska resultatet utifrån de valda teorierna följt av ett sammanfattande avsnitt baserat på problemformuleringen.
- Kapitel 7:** I det sista kapitlet presenteras författarnas slutsatser med avseende till syftet följt av förslag till fortsatta studier.

2 Referensram

Detta avsnitt har till syfte att förklara grunderna för revision samt den idag lagstadgade revisionsplikten. Vidare följer ett stycke om banker som kreditgivare med fokus på kreditbedömningsprocessen och revisionens betydelse i denna.

2.1 Revision

Med revision menas att kritiskt och oberoende granska ett bolags räkenskaper och förvaltning. Granskningen ska vara ingående, omfattande och ge tillräcklig information om bolaget och dess finansiella ställning. På så sätt får revisorn betryggande kännedom och en egen uppfattning för att kunna dra slutsatser och ge ett utlåtande. Granskningen är uppdelad i räkenskapsrevision och förvaltningsrevision. Räkenskapsrevision utförs genom granskning av bolagets bokföring och bokslut medan förvaltningsrevision granskar styrelsen och verkställande direktörs förvaltning av bolaget. Revisorns arbete resulterar i en revisionsberättelse som presenteras för aktieägarna på bolagsstämman. En revisionsberättelse kan vara ren eller oren. Med oren menas att revisorn funnit något att anmärka på vid utförd granskning. (FAR SRS, 2008)

Skälen till varför revisionsplikten för aktiebolag är lagstadgad är flera. Huvudsakligen handlar det om att skapa trovärdighet och trygghet för bolaget, både internt och externt. Internt ökar bolaget sin trovärdighet då revisorn godkänner räkenskaper, extern rapportering och intygar att förvaltningen utförts lagenligt. Detta ökar möjligheten för att fel och brister upptäcks, revisorn kan även bidra till att finna förbättringar och lösningar som gynnar bolaget. Genom detta underlättas finansiering och kreditgivning. Visserligen minskar inte ansvaret för bolagets verkställande direktör och styrelse vid revision ur juridisk synvinkel men revisorn kan uppfattas som ytterligare en säkerhetsventil för de ansvariga. Externt gynnar revision bolagets intressenter, till exempel leverantörer, kreditgivare och Skatteverket, genom att ge en viss kvalitetsstämpel samt bidra till säkerhet. Vidare ger en revision större insyn i bolaget vilket kan bidra till att ekonomisk brottslighet upptäcks. (Thorell & Norberg, 2005)

Enligt Aktiebolagslagen (ABL) 2005:511, 9:3, ska revision genomföras enligt god revisionssed och ge en rättvisande bild över bolagets ställning samt varken försköna eller förvränga sanningen. God revisionsmed är yrkesetiska regler för revisorer som kontinuerligt utvecklas av Föreningen Auktoriserade Revisorer & Sveriges Revisorssamfund (FAR SRS), Revisornämnden, domstolarnas praxis samt internationell standard. God revisionsmed bygger på rekvisiten *väsentlighet* och *risk*. Revisorn ska inrikta sig på vad som anses väsentligt ur risk-synpunkt. Om revisorn vid sin granskning finner anmärkningsvärda förhållanden utanför dessa områden får revisorn dock inte lämna detta obeaktat. (Giertz & Hemström, 2004)

2.1.1 Revisionspliktens avskaffande

Revisionsplikten är lagstadgad i aktiebolagslagen där det fastställs att ett aktiebolag ska ha minst en godkänd eller auktoriserad revisor (ABL 2005:551, 9:1 jmf 9:12). Ifrågasättandet av revisionsplikten för aktiebolag har varit uppe på tapeten tidigare. 1995 ifrågasattes revisionspliktens nytta för bolagens ägare men efter övervägande angav Aktiebolagskommittén att plikten skulle behållas, delvis för att förebygga ekonomisk brottslighet. I ett lagstiftningsärende från 1998 (Prop. 1997/98:99) fastslogs att bolagets kostnader för revision inte var ett tillräckligt skäl för att överväga en avskaffning av revisionsplikten.

Till följd av EU:s utveckling av ett gemensamt regelverk för revision har det blivit angeläget för Sverige att se över den nuvarande lagstiftningen. Detta speciellt sedan Danmark och Finland avskaffat revisionsplikten 2006 respektive 2007. Vilket gjort Sverige tillsammans med Malta till de enda medlemsstater som fortfarande har kvar plikten för små bolag (Dir. 2006:96). Enligt EU:s fjärde bolagsrättsliga direktiv om lagstadgad revision, har det sedan 1978 varit möjligt för medlemsstaterna att befria små bolag från revisionsplikten. Direktivet strävar efter en harmonisering av revisionsregler och en enhetlig revisionsstandard för hela EU. Medlemsstaterna ges dock frihet att både införa och behålla mer långtgående regler än de som följer av direktivet. (78/660/EEG)

Enligt direktivets definition av små bolag omfattas de bolag som uppfyller mer än ett av följande kriterier på balansdagen; balansomslutning på max €3,65 miljoner, omsättning på max €7,3 miljoner och färre än 50 anställda (78/660/EEG).

Den 7 september 2006 tillsatte den dåvarande regeringen en utredning ledd av före detta justitierådet Bo Svensson, i syfte att lämna ett förslag till hur EU:s fjärde bolagsrättsliga direktiv om lagstadgad revision i EU skall genomföras i svensk lagstiftning (Dir. 2006:96). I det delbetänkande som presenterades den 3 april 2008 föreslog utredningen att aktiebolag som ligger under mer än ett av det fjärde bolagsrättsliga direktivets gränsvärden år 2008, undantas från revisionsplikten. Med tillämplig växlingskurs blir gränsvärdena; balansomslutning 41,5 miljoner svenska kronor, nettoomsättning 83 miljoner svenska kronor samt antal anställda 50. (SOU 2008:32) Detta innebär att bara 4 procent av aktiebolagen skulle omfattas av revisionsplikten i Sverige (Precht, 2008). Utredningen föreslår att de nya reglerna skall träda i kraft den 1 juli 2010 och tillämpas första gången för räkenskapsår som börjar närmast efter den 30 juni 2010 (SOU 2008:32).

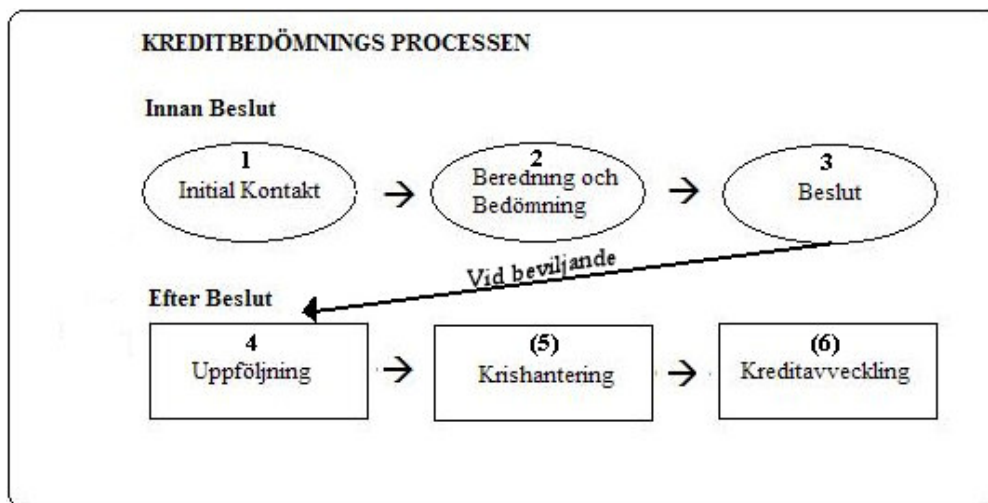
2.2 Banker som kreditgivare

Kreditmarknaden är en del av finansmarknaden vars primära funktion är att hantera och sprida risker, omfördela sparande till investeringar och förse ekonomin med betalningsmedel. Banker kan ses som finansiella mellanhänder, då de organiserar kreditmarknaden och sänker transaktionskostnader för aktörerna genom att föra samman de som är i behov av kapital med de som har ett överskott av kapital. (Svensson & Ulvenblad, 1994) Banker är skyldiga att följa både svensk lag och formella säkerhetskrav, något som i högsta grad påverkar strukturen på kreditmarknaden såväl som processen vid kreditgivning. (Broomé, Elmér & Nylen, 1998) I Lagen om bank- och finansieringsrörelses (2004:297) åttonde kapitel regleras hur krediter och övriga engagemang ska hanteras och bedömas. Lagen säger i 8:1 om kreditprövning ”*Innan ett kreditinstitut beslutar att bevilja en kredit skall det pröva risken för att de förpliktelser som följer av kreditavtalet inte kan fullgöras. Institutet får bevilja en kredit bara om förpliktelserna på goda grunder kan förväntas bli fullgjorda.*” Detta innebär att banken endast får bevilja kredit om det finns goda förutsättningar att lånen kommer återbetalas. Vidare så reglerar lagen beslutsunderlaget som ska ligga till grund för krediten, 8:2 ”*Ett kreditinstituts kreditprövning skall vara organiserad så att den som fattar beslut i ett ärende har tillräckligt beslutsunderlag för att bedöma risken med att bevilja krediten.*” (2004:297)

2.2.1 Kreditbedömningsprocessen

Syftet med kreditbedömningsprocessen är att genom grundläggande informationsinsamling förutspå vilka bolag som har goda grunder för att kunna fullfölja låneavtal. Kreditbedömningsprocessens struktur och grundtanke är att inhämta information som sedan ska bearbetas, analyseras och tolkas för att leda fram till ett beviljande eller ett avslående och därefter

följas upp. (Svensson, 2003) Kreditbedömningsprocessen kan illustreras i två steg, *innan beslut* och *efter beslut*, se figur 3.2-1.

Figur 2.2-1 Modell baserad på Svensson & Ulvenblad (1994) beskrivning av kreditbedömningsprocessen

Innan beslut består av initial kontakt, det vill säga det första mötet mellan banken och bolaget som söker kredit. Det kreditsökande bolaget presenterar då syfte till lånet, lånets storlek och bolagsfakta såsom årsredovisningen. Därefter följer beredning och bedömning vilket är den process då banken införskaffar den information som senare ska ligga till grund för kreditprövningen. Slutligen tas det formella beslutet om beviljande eller avslående. (Svensson & Ulvenblad, 1994)

Andra steget i kreditbedömningsprocessen, som endast nås om bolaget beviljas kredit, påbörjas med uppföljning vilket innebär löpande uppdatering om bolagets finansiella status. Något som är viktigt både för banken och för bolaget. För bolaget är det angeläget att upprätthålla en god relation med banken som en förutsättning för framtida samarbeten. Från bankens sida är det en kontrollventil för att bevaka sin fordran såväl som att upptäcka eventuella felaktigheter i ett tidigt skede. Vanligtvis avslutas kreditbedömningsprocessen här, då nästa steg i processen endast uppkommer om bolaget inte lyckas fullfölja sitt åtagande och inte klarar av att betala sina löpande utgifter. I detta fall går processen vidare till krishantering. I ett sådant scenario upprättar banken en krisplan för att få bolaget på fötter igen. Efter och under en krishantering gör banken tätare uppdateringar av bolagsinformation och ett samarbete mellan bolaget, bolagets revisor och banken eftersträvas. Slutligen sker en kreditavveckling i de fall då bolaget har konstaterat obestånd och meddelat sina borgenärer. Då stoppas alla betalningar tills vidare. Därefter fastställs konkurs och banken får då bevaka sin rätt i konkursboet. (Svensson & Ulvenblad, 1994)

Bedömningsvariabler under kreditbedömningsprocessen är kreditsökande som person, affärsidén, syftet med lånet samt räkenskaperna. Även säkerheter och helhetsbilden av bolaget är relevant. Vilka utav variablerna som spelar störst roll skiljer sig beroende på bankers normer och riktlinjer. (Svensson & Ulvenblad, 1994)

Kreditbedömningsprocessens syfte är, förutom att uppfylla de lagstadgade kraven, att i största mån undvika att ta felaktiga beslut. Om banken underskattar risken och beviljar kredit till ett icke-kreditvärdigt bolag eller avslår ett kreditvärdigt bolag, leder detta till minskade intäkter för banken. (Svensson, 2003)

2.2.2 Revisionens betydelse för kreditbedömning

Enligt Svensson (2003) använder sig banker av reviderad information vid bedömning av bolagets kreditvärdighet. Årsredovisningen som en objektiv informationskälla är av stor betydelse och banker uppger att de i de flesta fall inhämtar årsredovisningen. Vidare anser banker att de inte är beredda att betala för kompletterande redovisningsinformation med undantag för kreditupplysningar. Om bolaget inte kan presentera det informationsunderlag som banker kväver anses de heller inte vara kreditvärdiga.

Relationen mellan bank och bolag är beroende av information, således är det viktigt att upprätthålla informationsbalansen i relationen. Utan den information revisorn bidrar med ökar asymmetrin i informationsrelationen. En av anledningarna till att den asymmetriska informationsrelationen ökar är att kostnaderna för att samla in underlag blir för stor. (Svensson & Ulvenblad, 1994) Vid beredning och bedömning i kreditbedömningsprocessen är information en ledande faktor. Råder det brist på underlagsinformation från bolaget i processen uppstår asymmetri. Asymmetri kan medföra negativa konsekvenser för bolagets möjlighet att beviljas krediter. (Broomé et al., 1998) Ett sätt för banker att minska risken till förlustaffär är att höja räntorna. En del av riskerna skulle kompenseras men vid denna lösning skulle dock efterfrågan av krediter minska så väl som tillgängligheten på krediter, vilket i slutändan varken gynnar samhället, bolagen eller banker. (Svensson, 2003)

3 Teori

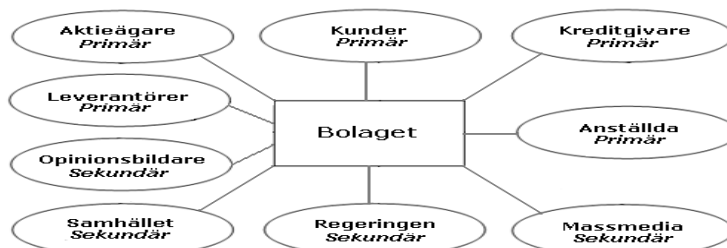
Detta kapitel inleds med en kort presentation och reflektion över de valda teorierna. Vidare följer en mer djupgående presentation av intressentteorin, principal-agent teorin med underliggande teori om asymmetrisk information samt teorin om tillit.

Syftet med det teoretiska kapitlet är att fungera som ett verktyg för analys av det empiriska resultatet (Bell, 2005). Författarna har valt fyra teorier som ska ligga till grund för att uppnå uppsatsens syfte - intressentteorin, principal-agent teorin, teorin om asymmetrisk information och teorin om tillit. Intressentteorin används i syfte att definiera hur starkt intressenter är bundna till ett bolag och därmed hur de påverkas av ämnet uppsatsen ska undersöka. Principal-agent teorin har till avsikt att teoretisk påvisa relationen som finns mellan två parter och genom detta klargörs syftet med revision. Som en naturlig följd till föregående teori förklarar teorin om asymmetrisk information situationen som uppstår när informationen mellan två parter är ojämn. Slutligen har teorin om tillit används för att understryka hur viktig tilltron är mellan parter speciellt då informationen är ojämnt fördelad.

De tre första teorierna, intressentteorin, principal-agent teorin och teorin om asymmetrisk information är väletablerade och beprövade teorier medan teorin om tillit är en relativt ny teori som inte används i samma utsträckning. Något som medför både för- och nackdelar. En fördel är att författarna kan analysera och dra slutsatser ur en ny synvinkel. En nackdel är dock den osäkerhet en nyare och mer obeprövad teori kan medföra. Författarna har ansett att fördelarna överväger nackdelarna och har specifikt letat efter en teori som belyser denna aspekt.

3.1 Intressentteorin

Intressentteorin speglar ett bolags förbindelser med sina intressenter och beskriver dess relation, rättigheter och inflytande (Phillips, 2003). PhD R. E. Freeman, Washington University, anses vara den som drog upp riktlinjerna för intressentteorin och enligt honom finns det två sätt att definiera en intressent: de grupper vars arbetsinsats är nödvändig för bolagets fortsatta existens samt de grupper som kan påverka eller påverkas av bolagets åtagande. Skillnaden mellan dessa utgör uppdelningen av primära och sekundära intressenter. De primära intressenterna har ett resursutbyte med bolaget och på så vis är bolaget i stor beroendeställning. Deras krav prioriteras ofta framför de sekundära intressenternas då de primäras åsikter anses viktigare för bolagets framtida verksamhet. Som figur 2.1-1 visar kan primära intressenter vara aktieägare, kreditgivare, anställda, kunder och leverantörer. (Cooper, 2004) De sekundära intressenterna har ingen avtalsrelation till bolaget men påverkar eller påverkas ändå av bolaget. Till sekundära intressenter tillhör samhället, regeringen, opinionsbildare och massmedia. (Ljungdahl, 1999)

Figur 3.1-1 Intressentteorin (Egen konstruerad modell)

Hur bolaget förhåller sig till sina intressenter kan beskrivas genom den *deskriptiva* klassificeringen med de understående *instrumentella* och *normativa* klassificeringarna. Det deskriptiva förhållningssättet beskriver bolaget utifrån ett ledarperspektiv där det förespråkas att ledningen bör ha i åtanke hur deras intressenter påverkas av bolagets handlingar. Ledningens val av handlingsätt beror på vilken syn de har på bolaget och dess intressenter vilket leder till den instrumentella och den normativa klassificeringen. Instrumentella klassificeringen förespråkar att ledningen strävar efter att uppfylla klassiska mål såsom vinst och tillväxt för aktieägare. För att bolaget ska uppnå sina mål prioriteras intressenterna utefter hur dessa bidrar till förverkligandet av bolagens mål och vissa intressenter anses mer viktiga än andra. Denna klassificering får kritik för att bara se till aktieägarnas strävan efter vinst. (Cooper, 2004) I motsats till denna anses den normativa klassificeringen vara den etiska klassificeringen. Den normativa menar att en ökning av bolagets och aktieägarnas vinst inte bör vara ledningens främsta mål (Kaler, 2006). Här bör istället alla intressenter anses vara lika värdefulla för bolaget och bör följaktligen prioriteras lika. Bolaget får inte åsidosätta en viss intressent utan måste ge alla intressenter samma rättigheter (Cooper, 2004). Kotter & Heskett (1992) hävdar att starka företagskulturer som visar hänsyn till alla dess intressenter skapar överlägset långsiktiga vinster.

3.2 Principal-agent teorin

Principal-agent teorin bygger på separation av ägarskap och förvaltning då ägarna till ett bolag inte alltid är de som styr över den dagliga förvaltningen. Principalen kan exempelvis vara ägare av bolaget och agenten är då en anlitad förvaltare av bolaget såsom verkställande direktör (Jensen & Meckling, 1976). Det är inte bara aktieägare som kan ses som principal utan även andra intressenter såsom kreditgivare (Artsberg, 2005). I och med att principalen anlitar en agent uppkommer en förtroendekonflikt där principalen oroas över huruvida agenten agerar för principalens intressen eller för sina egna. En fråga som uppkommer är om principalen kan kontrollera och hindra agenten från att verka för sina egna intressen. Då båda parterna troligen kommer att sträva efter att uppnå sina egna syften kan aldrig fullständiga och kostnadseffektiva kontrakt erhållas. Trots att agenten får ersättning för sitt arbete åt principalen kan agenten fortfarande verka för sina egna intressen genom att utnyttja bolagets resurser för privat bruk eller åsidosätta sina arbetsuppgifter. Detta leder till en osäkerhet och en risk för principalen och därmed uppkommer ett behov av att granska agenten vilket resulterar i kostnader för principalen. (Jensen & Meckling, 1976) Om principalen är en kreditgivare visar sig risken i form av högre räntor, för att kunna hålla dessa nere krävs någon form av säkerställande av informationen (Artsberg, 2005).

I principalens relation till agenten kan denne välja olika tillvägagångssätt för att minska informationsgapet. Det kan göras genom direkt övervakning, ge agenten fullt förtroende att själv rapportera eller anlita en oberoende part som granskar agenten. Nackdelen med tillvägagångssätten är att de resulterar i risker och kostnader för principalen. Man kan ifrågasätta behovet av ett kontrakt om principalen ändå måste övervaka agenten vilket gör metoden ineffektiv då principalen istället kunde ha utfört arbetet själv. Om fullt förtroende ges till agenten riskerar man att denne undanhåller eller vinklar viss information till sin fördel och att principalen inte har någon möjlighet att kontrollera detta. Att anlita en oberoende part för granskning kan vara dyrt och det kan även resultera i att denne ser mer till agentens intressen än till principalens. (Douma & Schreuder, 2002)

Principalen kan välja ett av ovanstående tillvägagångssätt för att kontrollera agenten och granska dennes information. Det säkraste och mest effektiva är det tredje alternativet att anlita en oberoende revisor för granskning. Kostnaden är förhållandevis låg i jämförelse med de övriga alternativen och informationen anses tillförlitlig. Genom denna problematik

har behovet av en revisors granskning uppkommit. Detta gäller både ur synsättet när principalen är ägare i ett bolag och när principalen är kreditgivare. I båda fall uppkommer behovet av en granskande revisor. (Artsberg, 2005)

3.2.1 Asymmetrisk information

Principal-agent teorin utgår ifrån att agenten har ett informationsövertag och att principalen är beroende av denna information för att kontrollera bolaget och ta korrekta beslut, denna ojämna balans kallas asymmetrisk information. Agenten kan till exempel ha ett informationsövertag över bolagets finansiella status samt dess kort- och långsiktiga betalningsförmåga (Hayes, Dassen, Schilder & Wallage, 2005). Behovet av revision, för att till viss del, undanröja problemet med asymmetrisk information och principal-agentsituationen skiljer mellan olika bolag. Stora bolag tenderar att ha ett större behov av revision eftersom de har större separation mellan aktieägarna och förvaltare. Små bolag kan ha samma ägare som förvaltare, vilket gör revisorns förvaltningsgranskning överflödig; revisorn ska föreslå för ägare Andersson att denna ska bevilja ansvarsfrihet för förvaltare Andersson, som är samma person. (Carlton & Perloff, 2005)

Följaktligen är asymmetrisk information det ojämna informationsflödet då agenten innehar mer information än vad principalen har. Detta relaterar till principal-agent teorin då det bygger på principalens behov av agentens information och de kostnader som uppkommer till följd av detta. (Hamberg, 2001)

3.3 Teorin om tillit

Uppkomsten av teorin om tillit grundas i de risker som finns i relationen mellan två parter. Tilliten reducerar dessa risker och på så sätt underlättas relationer. Om perfekt rationalitet och informationsfördelning existerade skulle tillit ha varit en överflödig faktor i relationsbyggandet. (Coriat & Guennif, 1995) En homogen teori som förklarar hur tillit appliceras på näringslivet finns inte men däremot finns flertalet teser, undersökningar och filosofier inom ämnet. Anledningen till de skilda meningarna kan förklaras med att teorin är relativt ny och att man i många fall undervärderar dess betydelse och komplexitet. (Beugelsdijk, 2006)

Konceptet tillit kan förklaras som förväntningarna av en parts trovärdighet med hänsyn till förpliktelser samt beteendet i dennes agerande. Ett starkt förtroende leder till mindre risker och därmed mindre kostnader genom ett mer effektivt samarbete. (Zaheer, McEvily & Perrone, 1998) Tillit reducerar transaktionskostnader mellan parter och leder därmed till större ekonomisk tillväxt. Tillit kan förklara skillnader i den ekonomiska utvecklingen mellan länder vilket gör att tillit delas in i två nivåer, mikro och makro (Nooteboom, 2002). Mikro är på individ- och bolagsnivå medan makro rör tillit som faktor för den ekonomiska utvecklingen mellan länder (Beugelsdijk, 2006). Makronivån är inget som kommer att beröras i denna uppsats då det inte hjälper författarna att besvara uppsatsens syfte.

Tillit på mikronivå betraktas som något som finns mellan parterna i en relation (Morgan & Hunt, 1994). Genom pågående samspel ökar eller minskar tilliten i relationen. Studier har påvisat att tillit är av stor vikt vid ekonomiska transaktioner. (Sako, 1992) De grundläggande pelarna i teorin om tillit kan sammanfattas följande;

- tillit baseras på förväntningar och samspel,
- tillit uttrycks i personers beteende,
- tillit gör skillnad. (Huotari & Iivonen, 2004)

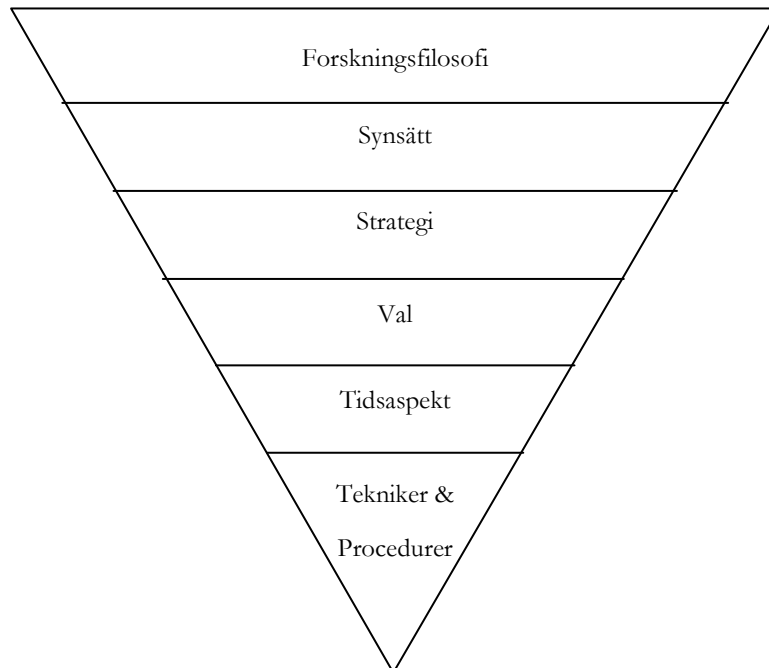
En stark relation mellan bank och bolag uppnås genom ett fritt flöde av information och tillit (Sinkey, 1992). Detta eftersträvas speciellt av bolagen då en stark relation ökar möjligheterna att få tillgång till krediter (Uzzi, 1999). Genom ett pågående samspel och fullföljande utav åtaganden så ökas tilliten och således förstärks relationen (Petersen & Rajan, 1994). Relationsbyggandet mellan banker och bolag är ömsesidigt då beviljad kredit är tänkt att gynna båda parter, därav relationens och tillitens betydelse i kreditbedömnings processen (Bruns, 2001).

4 Metod och genomförande

Detta kapitel inleds med en övergripande beskrivning av det arbetsätt som har tillämpats i uppsatsen. Vidare presenteras använda insamlingsmetoder följt av val av respondenter. Därefter beskrivs bearbetning och analys av det empiriska materialet. Avslutningsvis tas metodproblem upp och hur dessa har kunnat avhjälpas.

4.1 Arbetsätt

För att förstå författarnas synsätt samt de metoder som använts i denna uppsats, har tillvägagångssättet baserats på den så kallade ”forskningslöken” som består av sex ”lager”. Författarna illustrerar detta genom modellen nedan, figur 4.1-1. Modellen utgår från den översta nivån som avser det mest översiktliga och sedan blir de mer specifika delar ju längre ner man kommer. Forskningsfilosofi vilket är ett mycket brett begrepp är den översta nivån, sedan smalnar det av med synsätt, strategi, val och tidsaspekt. Till sist kommer tekniker och procedurer. Nedan följer en beskrivning av de viktigaste delarna med anknytning till denna uppsats. (Saunders, Lewis & Thornill, 2007)

Figur 4.1-1 Forskningsmodell baserad på Saunders, Lewis & Thornhills (2007) “The research onion”.

I denna uppsats har författarna valt en hermeneutisk ansats som filosofi vilken innebär att man har som mål att beskriva, tolka eller utveckla förståelse för ett fenomen (Andrén & Rosenqvist, 2006). Syftet med denna uppsats är att beskriva en kommande förändring ur bankers perspektiv.

Vald strategi i denna uppsats är att utföra en fallstudie som syftar till att få en djupare förståelse om ett visst fenomen (Saunders et al., 2007). I en fallstudie är gränsen mellan fenomenet som studeras och sammanhanget i vilken den studeras inte självklara och man kan använda de flesta former av datainsamlingsmetoder. Detta kan göra att det blir svårt att sätta gränserna för forskningen. Fördelen med fallstudie är att det är en flexibel strategi som

lämnar plats för mycket egen tolkning. En nackdel som ofta diskuteras är det vetenskapliga värdet och möjligheterna att generalisera resultatet. För att öka det vetenskapliga värdet av en fallstudie rekommenderas triangulering, det vill säga att man använder olika metoder för att samla in data. (Andrén & Rosenqvist, 2006) I denna uppsats använder författarna dels intervjuer som empirisk insamlingsmetod men kompletterar även dessa med en enkät. Fallstudier passar denna uppsats bra eftersom det är ett speciellt fenomen som undersöks, ett väldebatterat fenomen som det finns många tankar och åsikter om, men med lite säkerställd fakta. En fallstudie ger författarna möjlighet att analysera och tolka data tillsammans med teorin för att svara på syftet.

Författarna har valt att använda mixad modellforskning då insamling av både kvalitativ och kvantitativ data kan kombineras samt analyseras tillsammans. Metoden innebär att man exempelvis tar kvalitativ information och kvantiserar den för att kunna analysera datan kvantitativt. Detta för att kunna bedöma respondenternas ordval, en respondent kanske värderar revision som en tvåa på en enkät och säger sedan att den är väldigt viktigt medan en annan värderar revision som fem och säger att den är ganska viktigt. På så sätt kan man jämföra samma information både kvalitativ och kvantitativt. En ytterligare fördelen med denna metod är att det underlättar triangulering som var att föredra vid just fallstudier (Saunders et al., 2007). Detta har författarna åstadkommit genom att man utöver intervjuer även gjort en enkät för att kunna analysera det empiriska resultatet både kvalitativ och kvantitativt.

I denna uppsats, som endast löper under en begränsad tid, är den enda möjliga tidsaspekten tvärsnittsstudie. Syftet med denna är att göra en ögonblicksbild av ett visst fenomen vid en viss tid (Saunders et al., 2007). Intervjuerna genomförs endast vid ett tillfälle och är inte gjorda för att ge en bild av ett fenomen både innan och efter en viss händelse utan av vad som är för stunden.

Den nedersta delen, tekniker och procedurer kommer att beskrivas i de nästföljande avsnitten i metoden.

4.2 Insamlingsmetod

Det finns två olika metoder att genomföra en undersökning på, antingen antar man en kvantitativ eller en kvalitativ inriktning (Saunders, Lewis & Thornhill, 2003). Undersökningens syfte och inriktning är avgörande faktorer vid val av metod. En kvantitativ undersökningsmetod är sammankopplad med statistisk mätbarhet som utförs genom strukturerade intervjuer, enkäter eller stickprovsmätningar av en urvalsgrupp. Kvalitativa undersökningsmetoder däremot är inriktad på djupgående förståelse genom att undersöka en mindre urvalsgrupp med mindre strukturerade intervjuer. (Bell & Bryman, 2003) Författarna har valt att fokusera på en kvalitativ undersökning då den ger större flexibilitet vid varje intervjutillfälle, för att få ut så mycket information som möjligt. Som komplement har författarna också använt en kvantitativ del, en enkät, för att få mätbar och jämförbar information.

4.2.1 Enkät

Enkäten är utformande som en inledning till intervjuerna och är uppdelad i två sektioner. Den första sektionen har till syfte att estimerar vikten av de olika rekvisiten vid kreditgivning. Denna sektion följer en likertskala eftersom denna metod mäter förhållningssätt till olika påstående. Likertskalan är oftast femskalig men kan också vara sju- eller nioskalig. (Bell & Bryman, 2003) Författarna har valt att använda en bredare skala för att små skillnader ska kunna visa sig.

I den andra sektionen, som är en fördjupning av två utav rekvisiten från den första sektionen, mäts förhållandet mellan kreditsökaren som person och revisionens roll. Skalan är utformat som en våg mellan -4 till 4 där ett alternativ kan väga över det andra i olika situationer. Denna skala används därför att författarna vill mäta huruvida en utav dessa faktorer väger tyngre. Författarna har valt att ge möjlighet till ett neutralt svar därför att rekvisiten i realiteten kan vara lika viktiga. Med kreditsökaren som person menar författarna den person som representerar bolaget mot banken.

Enkäten har utförts på de respondenter som intervjuats i enlighet med mixad modellforskning. Detta för att öka kvaliteten och tillförlitligheten i författarnas uppfattning av respondenternas utsagor som kan variera beroende på språkbruk. Således tillämpas inte enkäten i så stor utsträckning i uppsatsen utan ses som ett stöd för att minska misstolkningar av empirin.

4.2.2 Intervjuer

Primär data är information som hämtas direkt från källan. Primär data kan samlas in genom intervjuer, observationer och enkäter. Författarna har valt att genomföra intervjuer för att få en djupgående förståelse av ämnet. (Bell, 2005) Intervjuer kan hållas personligen, per telefon eller skriftligen. Personliga intervjuer anses ge bäst information då kroppsspråk och andra kommunikationssätt faller bort vid övriga intervjutyper (Saunders et al., 2003). Författarna har eftersträvat personliga intervjuer men i två av fem fall har intervjuerna genomförts per telefon på grund av geografiska omständigheter samt tids- och kostnadsaspekter.

Det finns två grundtyper av intervjuer - strukturerade och ostrukturerade. Strukturerade intervjuer följer en förbestämd struktur av frågor medan ostrukturerade intervjuer ger mer utrymme för den intervjuade att uttrycka egna tankar. Fördelen med strukturerade intervjuer är effektivitet och att informationen är mer klar och koncis. Ostrukturerade intervjuer kan emellertid leda till att nya synsätt uppkommer samt ge relevant information som inte intervjuaren uppmärksammat. Nackdelarna med strukturerade och ostrukturerade intervjuer är den motsatta fördelen. Det vill säga, strukturerade intervjuers nackdel är att information om nya infallsvinklar till problemet kan förbises medan nackdelen för ostrukturerade intervjuer är att informationen inte är klar och koncis. Författarna har valt att kombinera den strukturerade och ostrukturerade intervjutypen, en så kallad semistrukturerad intervju. Detta för att kunna jämföra svaren mellan intervjuobjekten men samtidigt undvika att förlora värdefull information såsom tankar och reflektioner utöver frågorna. (Farr & Timm, 1994)

I en intervju kan frågor vara konstruerade som öppna eller stängda, då öppna frågor ger möjlighet att svara med en längre kommentar medan stängda frågor resulterar i kortare svar. Öppna frågor fångar åsikter, reflektioner, attityder och förklaringar bättre än vad stängda frågor gör. Däremot är det svårare att mäta och bedöma resultatet i öppna frågor i jämförelse med stängda frågor. (Saunders et al., 2003) Författarna har kombinerat öppna och stängda frågor i intervjuerna med syfte att få en djupare förståelse för den intervjuades åsikter samtidigt som jämförbar information uppnås. Intervjuerna har kompletterats med en avslutande enkät för att ytterligare insamla mätbar information.

4.2.3 Sekundärdata

Sekundärdata är information som hämtats från en mellaninstans (Bell, 2005). Som sekundär informationskälla har författarna använt sig av litteratur från eller via Jönköpings Högskolebibliotek. Författarna har använt sig av böcker, tidskrifter, artiklar, rapporter och andra

undersökningar i syfte att få bred kunskap inom ämnet. Flera källor har använts för varje område för att säkerställa att informationen är pålitlig och korrekt. Generellt ges det i litteraturen stöd för de olika teorierna, något som tyder på tillförlitlig information. Artiklar är hämtade från nyhetstidningar, såsom Dagens Industri och facktidningar såsom, Balans och från Svenskt Näringslivs hemsida. Författarna är medvetna om att viss information kan vara partisk men har ändå medvetet valt att ta hänsyn till informationen för att få kunskap om olika synvinklar. Information som hämtats från Internet är endast ifrån pålitliga Internetsidor såsom FAR SRS, bankernas hemsidor och Sveriges Regerings hemsida.

4.3 Val av respondenter

För att uppnå en representativ bild av verkligheten är urvalsprocessen av stor vikt. I de flesta fall är det nödvändigt att genom urval ta fram en grupp som representerar populationen då det är kostsamt, tidskrävande, opraktisk och ibland även omöjligt att undersöka hela populationen. En stor urvalsgrupp säkerställer kvalitén men måste dock vägas mot dess kostnader. (Baker & Passmore, 2005) I val utav intervjuobjekt har författarna gjort en icke-slumpmässig urvalsprocess, vilket innebär att alla objekt i populationen inte haft samma sannolikhet att bli valda (Saunders et al., 2003). I en icke-slumpmässig urvalsprocess finns olika klassificeringar för hur urvalet ska ske och författarna har baserat sitt urval efter tillgänglighet och lämplighet (Bell & Bryman, 2003). Författarna har handplockat respondenter och har på så sätt kunnat välja ut de fyra största och mest väletablerade bankerna – Svenska Handelsbanken AB, Nordea Bank AB, Skandinaviska Enskilda Banken och Swedbank AB. Ytterligare har Danske Bank A/S valts då denna bank är en affärsbank och en av de ledande finanskoncernerna i Norden (Danske Bank, 2008). Då dessa fem banker utgör en stor majoritet av bankerna i Sverige anser författarna att urvalsgruppen är tillförlitlig. Det finns ett flertal mindre banker som föll utanför författarnas urvalsgrupp med motivering att tiden det skulle ta att undersöka dessa ansågs vara högre än den information dessa skulle tillföra undersökningen. Med samma motivering begränsades bankernas representanter till en intervju istället för att intervjua flera olika personer inom samma bank. Då författarna har sin hemvist i Jönköping föll det sig naturligt att i första hand välja närliggande kontor. I de fall där detta inte var möjligt valdes kontor på annan ort där kontakter förmedlades. Anledningen till att lokalkontor prioriterades framför huvudkontor var främst tillgängligheten men även misstanke om att huvudkontoren skulle vara mindre benägna att uttala sig om planerade strategier. Vidare ansåg författarna att lokalkontorens dagliga arbete med kreditgivning ger tillräckligt underlag för denna uppsats. Valet av bankernas representanter grundas i första hand på titel och ansvarsområde.

Vid uppsatsen början var syftet att undersöka både banker och Skatteverkets förändringsprocess, därför valdes även Skatteverket i Jönköping som en respondent. Under arbetets gång framkom att Skatteverket inte själva kan påverka sin situation vid avskaffandet av revisionsplikten. Deras arbete är styrt genom lagregleringar, det samma gäller för eventuella förändringar. Att utreda Skatteverkets perspektiv i förändringprocessen resulterade inte i ny information utöver vad som tidigare framkommit i debatter om avskaffandet. Således ansåg författarna att denna del kunde exkluderas.

En av de banker vi valt att inte kontakta är Länsförsäkringar AB, detta på grund av deras regionala styrning som medför att bankerna kan skilja avsevärt mellan regionerna. I övrigt är Länsförsäkringar en relativt nyetablerad affärsbank. Likaså är fallet med Kaupthing Bank Sverige AB, Skandiabanken Aktiebolag och IKANO Banken AB. De sistnämnda bankerna har dessutom få kontor och ingen av dem är etablerad i Jönköping.

4.4 Bearbetning och analys

Att analysera det empiriska materialet är en process av att sortera, strukturera och skänka mening till den insamlade informationen (Rice-Lively, 1997). I empirin sammanställdes enkäten och intervjuerna transkriberades för att säkerställa att allt material togs med. Som komplettering till transkriptionen sammanfattade författarna de inspelade materialet och gjorde övriga noteringar om röstläge, attityd och inställning för att ge en mer nyanserad bild av intervjuerna. Vidare bearbetades transkriptionen från talspråk till skriftspråk. Med detta som bas analyserades materialet så att svar, ställningstaganden och åsikter kunde kategoriseras och ge en helhetsbild av sammanhanget. Först bearbetades informationen som framkom genom enkäten. När bearbetningen av intervjuerna utfördes delades svaren in enligt de intresseområden som författarna valt att fokusera på. Detta för att lättare kunna se relationer mellan de olika bankerna och därigenom jämföra resultatet. När detta resultat sedan applicerades tillsammans med teorin för att skapa en analys delades stycken in enligt teorierna för att se hur dessa kunde tillämpas på det empiriska resultatet. Sambandet mellan de olika teorierna hjälpte författarna i besvarandet av problemformuleringen som skapats med avsikt att uppnå syftet med uppsatsen. För att det uppkomna sambandet mellan de tre olika teorierna lättare skulle förstås av läsaren utvecklade författarna en egen modell som ett komplement till texten.

I och med denna arbetsgång anser författarna att de uppnått sitt syfte på bästa möjliga sätt. Vid analys av teorin och det empiriska resultatet prövades olika infallsvinklar och indelningar men den valda dispositionen visade sig ge bäst bild och förståelse av författarnas analytiska tänkande.

4.5 Metodproblem

Ett metodproblem är den ofta förekommande kritiken mot fallstudier och dess begränsning ur akademisk synpunkt. Mycket av kritiken mot detta utförande är möjligheten till att göra generaliseringar. Flera forskare argumenterar att en undersökning inte är av något akademiskt värde om generaliseringar inte är möjliga (Saunders et al., 2007). Istället för generaliserbarhet kan man när det gäller fallstudier ta upp konceptet med relaterbarhet. Om en forskning utförs systematiskt och kritiskt samt ämnar till att vidga gränserna för den existerande kunskapen kan man se forskningen som relaterbar. (Bell, 2006) I uppsatsen har tillvägagångssättet varit välplanerat; intervjuerna är systematiskt utförda med enkäter som komplement och all litteratur är kritiskt granskad. Författarnas tror att resultatet vidgar läsarens kunskap inom ämnet och kommer med nya infallsvinklar. Därför anser författarna att trots fallstudie som vald strategi finns det ett akademiskt värde i uppsatsen.

Något som kan ifrågasättas mot den utförda enkäten är varför denna inte skickades ut till fler respondenter. Detta eftersom syftet var att få kvantitativ information som kunde jämföras med intervjuerna. Exempelvis kunde enkäten även skickats ut till de banker vi inte intervjuade såsom Kaupthing Bank Sverige AB, Skandiabanken Aktiebolag, Länsförsäkringar AB och IKANO Banken AB. En anledning är att författarna såg att kostnaden för att skicka ut denna till banker utan tidigare kontakt övervägde den eventuella vinningen. Chansen att få svar på enkäten ansågs som mycket liten. Dessutom var författarnas syfte med enkäten att ge en sammanfattande och övergripande bild av informationen som framkom vid intervjuerna. De banker som valts bort strider i övrigt mot författarnas urvalskriterier, tillgänglighet och lämplighet, att i största möjliga mån utföra personliga intervjuer samt att försöka hålla dem på lokal nivå.

Ett problem som är svårt att kringgå är misstolkande och felbedömning av respondenternas utsagor. För att minska denna problematik har författarna strävat efter att alltid varit alla tre närvarande vid intervjuerna. I övrigt har intervjuerna spelats in samt uttryck och attityder noterats. Utöver det har samtliga respondenter givits möjlighet att läsa igenom och godkänna den slutgiltiga uppsatsen.

Ytterligare kritik som kan framföras mot denna uppsats är att författarna valt att endast undersöka banker. Anledningen till denna begränsning är dels den begränsade tidsaspekten med uppsatsen men även att författarna har tolkat bankerna som den viktigaste intressenten vid avskaffandet av revisionsplikten. Krediter behöver de flesta bolag för att klara finansieringen vilket gör bolagen beroende av att samarbeta med bankerna.

Författarna anser att denna forskning är tillförlitligt eftersom den är utförd med bakgrund av forskningslöken och iakttagen forskningssed vid val av respondenter och sekundär information.

5 Empiri

Detta kapitel inleds med en presentation av de respondenter som intervjuats och svarat på enkäten. Vidare följer en sammanställning av svaren från enkäten. Därefter presenteras resultatet av intervjuerna uppdelat efter tre huvudpunkter – allmänna tankar om avskaffandet av revisionsplikten, bankernas syn på revision samt kommande förändringar i banken.

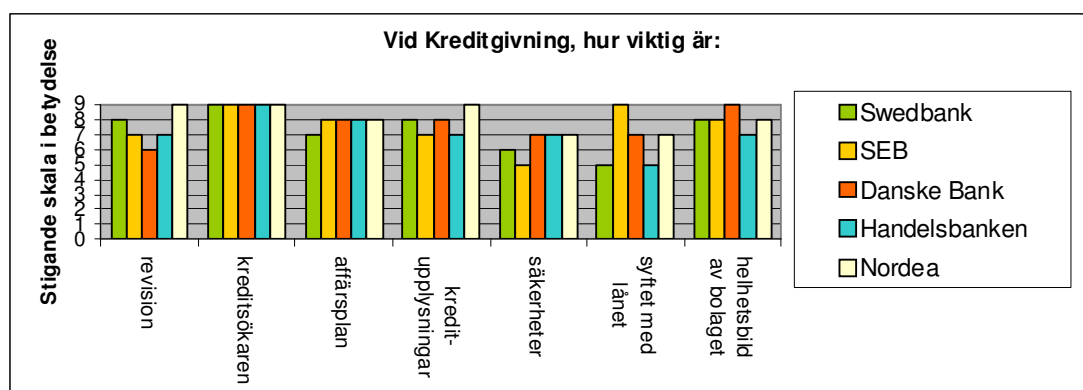
5.1 Presentation av respondenter

Författarna har utfört en enkät och intervjuat fem representanter ifrån olika banker. Respondenternas kommentarer och åsikter är deras personliga åsikter, inte bankernas. Bankernas namn kommer ändå att användas i uppsatsen för att underlätta för läsaren att särskilja personerna men detta innebär inte att det är bankernas generella ståndpunkt som uttrycks utan respondenten från angiven banks personliga tankar.

Respondent	Titel	Datum	Intervjutyp	Bank
Tomas Rosén	Kreditchef	2008-04-08	Personlig	Swedbank AB:s Jönköpingskontor
Ulf Ödman	Företagsrådgivare	2008-04-09	Personlig	Skandinaviska Enskilda Banken AB:s Jönköpingskontor
Anneli Virdenäs	Kreditanalytiker, storföretag	2008-04-10	Telefon	Danske Bank A/S Centrala Kreditavdelningen, Stockholm
Sten Berglund	Företagsrådgivare	2008-04-10	Personlig	Svenska Handelsbanken AB:s Jönköpingskontor
Petra Torgilsson	Företagsmarknadschef	2008-04-17	Telefon	Nordea Bank AB:s Linköpingskontor

5.2 Enkäter

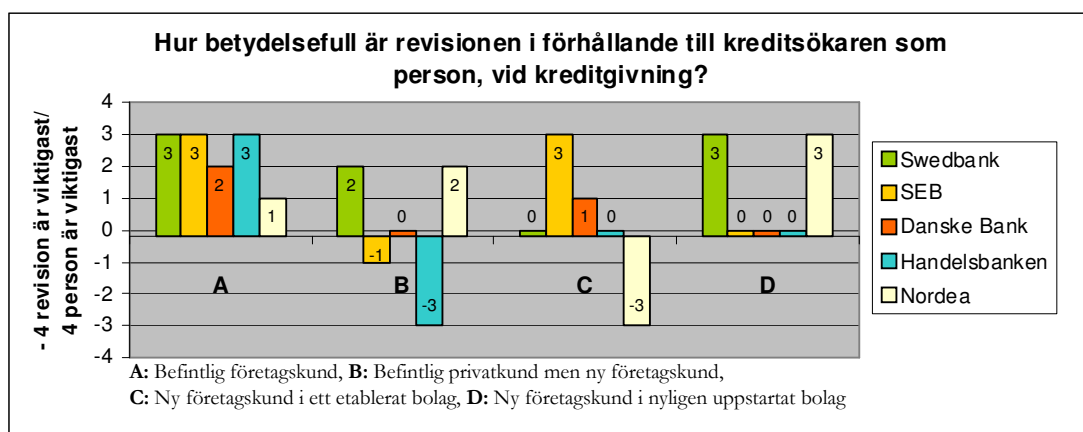
Nedan presenteras en övergripande bild av utfallet från enkäten, för mer djupgående information se bilaga 2. Syftet med enkäten är att jämföra hur viktig revision är i förhållande till andra faktorer vid kreditgivning. Faktorer som används är de som anses som bedömningsvariabler i kreditbedömningsprocessen (Svensson & Ulvenblad, 1994). Resultatet av enkäten förstärker de belysta frågorna vid intervjuerna och kvantiserar denna information.

Figur 5.2-1 Kreditbedömningsrekvisitens betydelse

Den första sektionen av enkäten berör hur viktigt olika rekvisit är vid kreditgivning och bedöms på en 1-9 skala där 9 är mycket viktig och 1 är inte viktig, se figur 5.2-1. Bankerna är oeniga om *revisionens betydelse* vid kreditgivning, Nordea har värderat revisionen högst och Danske Bank har värderat revisionen lägst utav bankerna. Däremot är samtliga banker överens om att *sökaren som person* är mycket viktig. Alla banker utom Swedbank är överens om att *affärsplanen* är viktig medan Swedbank värderar affärsplanen något lägre. *Kreditupplysningar* värderar Nordea högst medan SEB och Handelsbanken placerar sig två steg under med Swedbank och Danske Bank däremellan. *Säkerheter* bedöms som mest viktig utav Danske Bank, Handelsbanken och Nordea. Swedbank placerar sig ett steg lägre medan SEB intar en neutral position. *Syftet med lånet* värderas högst utav SEB medan Danske Bank och Nordea lägger sig två steg under. Handelsbanken och Swedbank placerar sig neutralt på skalan. *Helhetsbilden* utav bolaget värderar Danske Bank högst, Swedbank, SEB och Nordea ligger ett steg lägre och ytterligare ett steg längre ner placerar sig Handelsbanken. Noterbart är att ingen av respondenterna gett ett svar lägre än 5 på något av rekvisiten.

Den genomsnittliga rankingen utav de olika rekvisitens betydelse utfaller som följer, i fallande ordning: *sökaren som person*, *helhetsbild*, *kreditupplysningar*, *affärsplan*, *revision*, *syfte* och *säkerheter*.

Figur 5.2-2 Förhållandet mellan revision och creditsökaren

Den andra sektionen av enkäten mäter hur betydelsefull revision är i förhållande till creditsökaren som person vid kreditgivning under olika förutsättningar, se figur 5.2-2. Enkäten är utformad som en våg med en skala från -4, *revision viktigast* till 4, *personen viktigast*. När det rör sig om en befintlig företagskund, anser alla banker att personen väger över, Nordea något mindre än de andra bankerna. Om man har en befintlig privatkund men som är ny företagskund, anser Swedbank och Nordea att personen väger över i motsats till Handelsbanken och SEB. Danske Bank förhåller sig neutralt. Om bankerna istället har en ny företagskund i ett etablerat bolag så anser Danske Bank och SEB att personen väger över. Nordea däremot anser att revisionen väger tyngst medan Swedbank och Handelsbanken förhåller sig neutrala. I den sista frågan då det rör sig om en ny företagskund i ett nytt bolag så lägger sig Handelsbanken, Danske Bank och SEB neutralt medan Swedbank och Nordea anser att personen väger tyngre.

5.3 Intervjuerna

Intervjuerna som utförts har innehållit tre huvuddelar - *allmänt, bankernas syn på revision, förändringar i banken* därefter en *reflektionsdel*, se bilaga 1 för de specifika frågorna. I den allmänna delen har frågor om generella tankar angående avskaffandet av revisionsplikten besvarats. Bankernas syn på revision har fokuserat på vikten bankerna lägger på revision, när den är som viktigast samt riskaspekter. Förändringar i banken har inriktats på att besvara frågor kring rutiner, säkerheter och kostnader. Reflektionsdelen har givit författarna möjlighet att frångå uppsatsens ämnesfokusering för att få en bredare uppfattning om respondentens tankar. Denna sista del presenteras inte då den endast kompletterat den övriga informationen och har därför bearbetats in i huvuddelarna.

5.3.1 Allmänna tankar om avskaffandet av revisionsplikten

Respondenterna var enade om att det tilltänkta avskaffande av revisionsplikten inte skapar någon större oro för bankerna. Som Handelsbanken påpekade, så har representanter från bankerna fått delta i regeringens utredning och framföra sina åsikter. Swedbank tror att de flesta bolag kommer att behålla revisionen i framtiden. Ser man på Danmark så har de flesta bolagen kvar revisionen trots slopad revisionsplikt. SEB menar att de bolag som väljer att avskaffa revisionen troligen är mycket små och ingen kreditgivning finns med i bilden. I annat fall kommer SEB med största sannolikhet ställa krav på revision. Samtliga banker är dock överraskade av de höga gränsvärdena och att ingen övergångsperiod är planerad. Handelsbanken menar att med sådana höga gränsvärden kunde man lika gärna ha slopat revisionsplikten för samtliga bolag. Swedbank och SEB tror dock inte gränsvärdena har någon större betydelse då de tror att de flesta bolag ändå kommer att behålla revisionen.

Nordea och Danske Bank framhåller att tankarna ändå går till hur kreditgivningsprocessen ska utföras utan revision. I vissa situationer kan det vara en nackdel att inte få ta del av reviderade bokslut då kunskapen om redovisning i mellanstora bolag inte är så god, säger Danske Bank och på så sätt har revision inneburit en viss kvalitetsstämpel. Vidare tycker Danske Bank att det är viktigt att påpeka att den nuvarande revisionen inte alltid uppfyller bankens önskemål på information. I övrigt är revisionsberättelsen egentligen ganska intetsägande. Diskussioner och informationsmöten angående ämnet har i olika utsträckningar ägt rum på samtliga banker men inga direkta förberedanden finns i dagsläget.

5.3.2 Bankernas syn på revision

Nordea tycker att revision är viktigt vid varje kreditgivning. Swedbank och Handelsbanken ser revisionen som en viss kvalitetsstämpel för bolag som söker krediter. Swedbank talar även om vikten av att få ta del av de orena revisionsberättelserna då de fungerar som en varningssignal och är viktig att ta hänsyn till även om det bara rör ett fåtal bolag. SEB anser att revisorn har relativt stor betydelse för bolagen, att det finns en revisor men även vilken revisor bolaget har då bankens förtroende för bolagens räkenskaper grundas i detta. Danske Bank tycker att revision är viktigt främst för bolag de inte har tidigare kännedom om. De liksom SEB tycker att revisorns uttalande i exempelvis lagervärderingar är viktig. Handelsbanken beskriver att banken i dagsläget har två relationer, en med bolaget och en med deras revisor. Detta på grund av att bolaget har bäst kunskap om produktion, försäljning och liknande men hänvisar till deras revisor när det kommer till frågor om ekonomin. Med revisorn kan banken tala ett annat språk. Om bolaget väljer bort revisorn måste någon ta på sig att föra bolagets ekonomiska talan och faller detta på banken kommer priset påverkas.

SEB och Nordea tycker inte att revisionens vikt skiljer beroende på hur stort kreditbeloppet är medan Swedbank tycker att det har en klar betydelse. Swedbank har många företagskunder som inte är aktiebolag, utan handelsbolag och enskilda firmor som inte har revisionsplikt. Små aktiebolag skulle kunna jämföras med dessa och då anser Swedbank att revisionen inte har lika stor betydelse. Danske Bank och Handelsbanken tycker att det har en viss betydelse. Danske Bank säger att om det rör sig om större belopp rör det sig ofta om större bolag och bankerna har hårdare krav på dessa bolag och de kommer troligen alltid ha någon form av revision. Handelsbanken jämför liksom Swedbank med handelsbolag där bankerna kräver reviderat årsbokslut vid kreditgivning över en miljon. Något som inte är tvunget vid mindre belopp, detta kan eventuellt bli samma för aktiebolag i framtiden.

Swedbank tycker att revision är olika viktigt för olika branscher eftersom det är olika komplext. Om ett bolag har mycket lager är värderingsfrågan mycket viktig och därmed blir även revisionen viktig. Om det är ett bolag som sysslar med enklare grossistverksamhet och inte har stort lager blir värdering och revision mindre viktigt. SEB anser att det kan vara mindre viktigt för exempelvis fastighetsbolag som har sina fastigheter som säkerhet för lån men i regel vill de alltid ha reviderade siffror och ett bokslut. Handelsbanken kan också se att revisionen kan bli lite mindre viktigt om det exempelvis finns fastigheter som säkerhet. Nordea tycker inte att revision är olika viktigt för olika branscher.

Swedbank, SEB, Danske Bank och Nordea är överens om att revisionen är viktigare om det är en ny och okänd kund i förhållande till existerande kunder. SEB poängterar dock åter att det beror på vilken revisor det är och hur involverad denne är i bolagets ekonomi, om revisorn bara granskat årsredovisningen eller hjälpt till med kalkyler och liknande. Nordea anser att revisionsberättelsen är viktig även med en befintlig kund för att se om anmärkningar och oklarheter föreligger.

När författarna frågade bankerna hur informationsbalansen ser ut mellan dem och bolagen svarade samtliga banker att utan revision kan problem i informationsbalansen uppstå. Swedbank medger att bolagen talar för sin sak och banken måste avgöra rimligheten för att göra en bedömning. Swedbank tror även att det finns en risk att bolag omedvetet tolkar siffror fel och på så sätt vilseleder banken om de inte har revision, speciellt i mindre bolag. SEB påpekar att kreditgivning i första hand bygger på förtroende och utan det spelar det ingen roll hur bra revisionen är. Det finns alltid en inräknad risk att bolaget omedvetet vilseleder banken, säger SEB. Samtidigt säger SEB att de har kunder vars bokföring är bristande och i de fallen får man ta revisionen med en nypa salt. Öreviderade bolag innebär en större risk och detta kan komma att återspeglas i ränta och krav på övriga säkerheter från bankens sida, fortsätter SEB. Danske Bank tror inte det är omöjligt att informationsflödet ökar utan revision då banken istället kommer kräva kompletterande information och ställa krav på vilka redovisnings och revisionstjänster bolaget måste köpa för att en affär ska bli av. Danske Bank kommer inte att försätta sig i en sådan situation att risken ökar utan de kommer troligen att kräva revision istället men anser liksom SEB att om det blir en ökad risk kommer det även att bli höjda räntor. Handelsbanken ser allvarligt på den här frågan och tror att riskerna till fel information kommer att öka men att de kommer att granska noggrannare och låta det ta längre tid än tidigare. Nordea tror att risken kommer att öka speciellt om det är okända bolag.

5.3.3 Kommande förändringar i banken

Alla bankerna är överens om att de bolag som behåller revisorn kommer ha en viss fördel gentemot de som inte gör det. Swedbank poängterar att det i nuläget är svårt att veta exakt hur framtiden kommer att se ut men de kan mycket väl tänka sig att skillnad kommer att finnas i prissättning. Desamma säger SEB, Handelsbanken och Danske Bank, då den högre risken ett oreviderat bokslut medför skulle innebära högre kostnader och hårdare krav på bolagen. Handelsbanken framhåller också att det kan bli svårare för bolag utan revision att beviljas lån.

Swedbank, SEB, Nordea och Danske Bank är eniga om att rutinerna kommer att förändras. Enligt Swedbank kommer banken behöva bli mer granskande och ifrågasättande för att säkerställa att siffrorna är korrekta. Danske Bank framhäver att det kommer att ta längre tid för varje handläggande speciellt om en del av offentlighetsprincipen försvinner vilket skulle leda till större manuell hantering då bankerna inte längre skulle kunna ta del av tidigare räkenskaper via upplysningscentralen. Att Sverige skulle inskränka på offentlighetsprincipen och det informationsflöde som vi har idag är något Danske Bank har svårt att tro skulle inträffa. Till skillnad från de andra bankerna så tror Handelsbanken inte att rutinerna kommer att förändras, utan initialt så kommer samma rutiner finnas kvar då banken kommer att kräva årsredovisning. Om ett bolag inte kan erbjuda banken detta så kommer banken inte att vägra utlåning utan kommer istället att påtala den ökade risken vilket kan leda till ökade uppläggningsavgifter. Vidare tror SEB och Handelsbanken att nya skraddarsydd revision och redovisningslösningar kan bli aktuella i framtiden.

Säkerhet kommer alla banker att kräva i oreviderade bolag. Swedbank och Handelsbanken tror att banken generellt kommer att kräva att ägaren ska gå i personlig borgen för lånet. SEB framhåller att bättre säkerheter kommer bli krav vare sig det är personlig borgen eller pant.

Både Swedbank och Nordea anser att handläggandet kommer att bli svårare och mer komplicerat. SEB, Handelsbanken och Danske Bank ser en risk i att handläggandet kommer att ta längre tid. Handelsbanken tror att de kommer att välja att inte pröva vissa kreditbeslut om handläggandet förutspås bli för långt. SEB tror att det kommer bli merarbete för banken då kontrollerna måste vara grundligare och alternativa lösningar för finansiering och säkerheter måste upprättas. SEB tror sig se att det dessutom kommer bli mer arbete för bolagen då de måste styrka fler uppgifter.

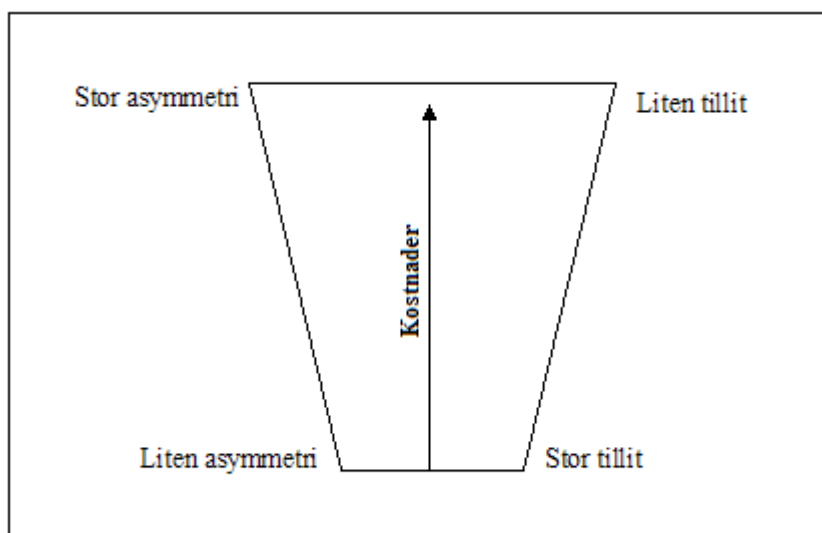
6 Analys

I detta kapitel analyseras det empiriska materialet utifrån de valda teorierna följt av ett sammanfattande avsnitt baserat på problemformuleringen.

6.1 Följden av ett avskaffande av revisionsplikten

Författarna tror att det kommer uppstå konsekvenser vid ett avskaffande av revisionsplikten. Konsekvenserna med ett avskaffande tros visa sig genom olika förändringsprocesser och förändringar utav relationerna. Teorin om tillit kan användas för att illustrera en förändring. Ökad tillit resulterar i lägre transaktionskostnader då parterna i en relation står närmare varandra (Nooteboom, 2002). Vid ett avskaffande av revisionsplikten uppstår risken att revision väljs bort i bolag som då mister en komponent som skapar tillit till banker. Vidare kan författarna dra paralleller till teorin om asymmetrisk information, då asymmetrin ökar om revisorn som informationskälla försvinner (Artsberg, 2005). Möjligheterna för bankerna att påverka förändringen utav deras relation till bolagen är beroende utav huruvida bankerna är primära eller sekundära intressenter.

Med detta som bakgrund har författarna sammanställt teorierna med empirin och alstrat en modell. Innebörden av modellen är följande, i en relation med stor tillit och liten asymmetri är kostnaderna mindre än i en situation med stor asymmetri och liten tillit. Kostnaderna för banker växer i samband med ökad asymmetri eller minskad tillit. Banker, som primära intressenter, tros kunna ställa krav på bolagen för att minska förändringarna medan sekundära intressenter inte tros ha samma möjlighet. Förändringarna i sin tur kommer att generera i kostnader. För att kunna utreda dessa kostnader ska först en djupare analys av teorin tillämpad på empirin genomföras.

Figur 6.1-1 Asymmetri och tillit i förhållande till kostnader (Egen konstruerad modell)

6.1.1 Banker som primär intressent

Enligt intressentteorin utgör banker bolagets primära intressenter då de har ett resursutbyte samt att bolaget står i beroendeställning till banker. Som framkommit i teorin har primära intressenter större inflytande än vad sekundära intressenter har. I empirin anser författarna att detta framkommer tydligt då bankerna förmedlar en självsäker och trygg inställning till avskaffandet och säger sig ha frihet och möjlighet att ställa de krav på bolagen som de anser nödvändiga för att minimera ett behov av förändringar från deras sida. Vissa banker anser sig kunna neka kunder utan revision om det innebär för mycket merarbete för banken. Detta stöds av Svenssons (2003) undersökning där banker inte ser bolag som kreditvärldiga om inte dessa kan presentera tillräcklig information. Författarna anser att detta stödjer det faktum att bankerna utgår ifrån att bolagen kommer anta det instrumentella förhållningssättet till sina intressenter. Det vill säga att de primära intressenternas krav och önskemål kommer att prioriteras. Detta kan stödjas av bankernas avsaknad av oro inför den stundande förändringen.

Bankerna antar att bolagen kommer att behålla revisorn delvis för att uppfylla bankernas krav men även för att underlätta den ekonomiska förvaltningen. Författarna tror att ett avskaffande av revisionsplikten kan ändra revisorns ställning i bolagen. Genom intervjuerna framkommer att bankerna ser revisorn som viktig för bolaget och att revisorn därmed bör vara en primär intressent för bolagen, men bankerna upplever att många bolag inte ser det så. Författarna menar att flera bolag ser revisorn som en sekundär intressent som de anlitar endast för att de är tvingade enligt lag. Därav uppstår ingen frivillig avtalsrelation. Avskaffandet av revisionsplikten skulle kunna ändra denna situation då de bolag som ser revisorn som en sekundär intressent kommer att avskaffa den. Däremot öppnar den nya lagstiftningen upp för nya möjligheter att skraddarsy och anpassa revisionen såsom bolaget och dess övriga intressenter efterfrågar. Bolaget skulle på detta sätt kunna få ut mer av revisionen än vad de antas göra i dagsläget och på så sätt gynnas internt av att ha revision samtidigt som det skulle gynna dem i deras externa relationer med banken.

6.1.2 Informationsflödet mellan banker och bolag

Baserat på bankernas åsikter om asymmetrisk information tror författarna att detta är ett mindre problem då långsiktiga goda relationer måste grundas i strävan efter samma mål. Detta stöds av vad Kotter & Heskett (1992) påvisar i teorin om att starka företagskulturer där alla intressenter tas i beaktning skapar långsiktiga vinster. Samtliga banker ser däremot en risk med att kvalitén på informationen från bolagen försämras och att fler fel sker om revisionen avskaffas. Framförallt hos de små bolagen som ofta inte har så stora resurser inom ekonomi. Idag kan man se revisorn som en tolk mellan banken och bolaget, om denna försvinner kan asymmetrin öka mellan dem utan att det är något de eftersträvar.

Frånsett SEB och Nordea tycker bankerna att revisionen är olika viktig vid kreditgivning till olika belopp. När det rör sig om högre belopp rör det sig också ofta om större bolag, vilka enligt principal-agent teorin är i större behov av revision och kommer därmed sannolikt behålla den. Den asymmetriska informationen blir större mellan ägare och förvaltare i dessa bolag. I små bolag är ofta ägarna själva involverade i förvaltningen och det leder till att asymmetrin minskar, således även behovet för revision. För bankerna kan man se detta om man jämför med handelsbolag som inte har revisionsplikt, dessa är endast i behov av revidering för krediter av högre värden. Något som skulle kunna bli liknande för aktiebolag i framtiden. Liknande argument kan även framföras för skillnader mellan olika branscher även om det där inte är lika tydligt. Bolag inom fastighetsbranschen med fastigheter som

säkerhet har inte samma behov av revision som bolag med stora lagertillgångar. Det är då av stor vikt att någon har kontrollerat denna värdering för att göra informationen mer tillförlitlig, en revisor blir troligen viktig.

Vidare kan författarna se samband mellan huruvida intressenterna är primär eller sekundär i relation med hur stor asymmetrisk information som tros uppstå. De primära intressenterna, bankerna, tror att asymmetrisk information inte kommer öka utan kanske även minska vid avskaffandet av revisionsplikten då flera av bankerna kommer att ställa krav på bolagen att köpa vissa revisionstjänster. Detta till skillnad från de sekundära intressenterna som inte har samma möjlighet att påverka. Bankerna förutsätter att bolagen frivilligt eller genom deras krav kommer att behålla revision. Däremot ser bankerna en ökad risk för mer långdragna handläggande då informationen kan ta längre tid att anskaffa.

6.1.3 Förtroendet mellan banker och bolag

Författarna ser en tillit mellan banker och bolag som stöttas av en personlig och skraddarsydd bankkontakt och en gemensam strävan efter att stärka bolagets finansiella ställning. Detta stöds utav Bruns (2001) som påpekar att både banker och bolag finner fördelar i en ömsesidig relation. Genom intervjuerna framkommer det att de flesta banker tycker att revision är viktigt vid kreditgivning om än i olika utsträckning beroende på vad det är för kund. Författarna tror att ett starkt förtroende mellan banker och bolag, som endast kan förekomma om banken och kunden har en relation, leder till att riskerna minskar och att samarbetet blir effektivare. Då minskar sannolikt behovet av revision även om revisionen alltid kommer att vara viktig för bankerna. Detta styrks utav SEB som påpekar att kreditgivning bygger på en relation till bolaget, utan denna relation så spelar det ingen roll hur bra bolagets revisor är.

Vissa banker tycker att vikten av revision även är beroende av vilken revisor bolaget har. Om det är en revisor som bankerna känner till och som de vet gör tillförlitliga granskningar litar bankerna mer på bolagets redovisning än om det är en revisor som är känd för att vara mindre noggrann. I dessa påståenden framkommer det att tillit än en gång är mycket viktigt vid ekonomiska transaktioner, inte bara mellan banker och bolag utan även att banken har tillit till revisorn.

Samtliga banker uppger att säkerheter kommer att krävas hos kunder utan revision. Något som visar att revisionen är en viktig del för att skapa trovärdighet i informationen banker får från bolag. Trots detta framgår det i enkäten att banker värderar sökaren som person högre än revision, något som indikerar att tillit är en av de viktigaste faktorerna vid kreditgivning. Författarna anser att ökad tillit torde leda till minskad asymmetri, då tillit stärker en relation och minskar avstånden. Även om tillit till personen är den viktigaste källan ser bankerna en fördel för de bolag som kommer att behålla revision, då revision också är en stark källa till att öka tilliten. Tilliten kan enligt författarna aldrig vara total, vilket gör att det fortfarande finns asymmetrisk information. Detta förklarar det fortsatta behovet av revision alternativt säkerheter.

6.2 Konsekvenserna som uppstår vid ett avskaffande

Genom detta resonemang ser författarna att de konsekvenser som uppstår för banker vid ett avskaffande av revisionsplikten kan vara en svårare och mer komplicerad kreditbedömning. Utan revision måste banker bli mer kritiska och ifrågasätta den informationen som bolag presenterar, vilket gör kreditgivningsprocessen mer omfattande än vad den är idag.

Då risken för asymmetrisk information antas öka utan revision antar författarna att bankerna kommer kompensera detta med noggrannare kreditbedömning, vilket i sin tur resulterar i längre handläggningstid. Det kommer även att resultera i mer arbete för bolagen eftersom bolagen själva måste styrka informationen som ligger till grund för kreditbedömningen. Författarna tror att då revisionen inte är lagstadgad kan de bolag som väljer att ha kvar revisorn skraddarsy sin revision så att den på bästa sätt uppfyller de primära intressenternas, såsom bankers krav.

Som bankerna beskriver i empirin anses revisorn ge en viss kvalitetsstämpel till bolaget då denna säkerhetsventil minskar risken för felaktigheter i bokföringen. Eftersom banker använder sig av bokföring i kreditgivningsprocessen tror författarna att det skulle innebära en stor skillnad om den var granskad och godkänd av en revisor. Då oreviderade siffror anses vara mindre tillförlitliga bör därmed förtroendet mellan banken och bolaget minska och kreditgivningen bedömas som mer riskfylld. Detta stöds av principal-agent teorin där Artsberg (2005) framhäver att när principalen ses som kreditgivare visar sig risker såsom bristande information i form av högre räntor. Högre räntor kompenserar bankers risker men minskar samtidigt efterfrågan på krediter, något som varken gynnar banker eller bolag (Svensson, 2003). Genom detta ser författarna att en höjd ränta aldrig kan kompensera hela risken. Därför kommer säkerheter och ökade krav på oreviderade bolag att krävas i större utsträckning vilket kommer bli en direkt kostnad för varje enskild kund.

6.3 Hur banker kan avhjälpa konsekvenserna

I och med att banker erfar längre handläggningstid för att kunna ge krediter uppkommer en kostnad. Författarna tror inte att banken är beredda att stå för hela denna merkostnad i och med avskaffandet utan ser snarare att det är en kostnad som kommer att läggas ut på samtliga företagskunder. Banker använder sig inte av ett sådant tidrapportssystem som härleder varje handläggningstid till respektive kund såsom revisorer och jurister gör. Därmed uppstår en dold kostnad då banker inte har möjlighet att debitera varje enskild kund.

Bankers kostnad i och med högre risk vid kreditgivning till bolag utan revision kommer i viss del att drabba banker. Författarna ser att många banker kommer att lägga över de direkta kostnaderna på de oreviderade bolagen. En del banker kommer att höja ränta och avgifter eller begära säkerhet om inte revision finns. Medan andra banker helt enkelt kommer att kräva revision från sina kunder. Oavsett vilket alternativ som blir aktuellt så kommer kostnaden i största mån läggas på bolagen. Dessutom borde kravet på att bolagen ska styrka sina egna räkenskaper leda till ytterligare kostnader.

7 Slutdiskussion

I det sista kapitlet presenteras författarnas slutsatser med anseende till syftet följt av förslag till fortsatta studier.

Slutsatsen visar att det finns en klar brist i de utförda rapporterna om den ekonomiska nytan för bolagen i och med ett avskaffande då dessa inte har tagit hänsyn till bolagets intressenter. Bristen i dessa rapporter grundar sig i ett alltför begränsat syfte som endast ser till hur bolagen påverkas. Författarna till denna uppsats anser att man måste inkludera externa effekter såsom intressenternas påverkan, då författarna kunnat påvisa att merkostnader i slutändan ändå kommer att hamna hos bolagen. I detta fall minskar den ekonomiska vinningen för bolagen i och med avskaffandet avsevärt.

7.1 Slutsats

Bankerna utgår från att de allra flesta bolag kommer att behålla revision även om plikten avskaffas. I de fall bolag kommer välja att inte ha revision fastställer författarna att banker kommer kräva ett kompletterande skydd för den ökade risken. Detta kan visa sig genom högre räntor och avgifter eller krav på säkerheter. Genom detta förfarande kommer aktiebolag bli mer likställda handelsbolag ur kreditivningssynpunkt. På grund av bankers primära ställning till bolagen ser författarna att de kommer skapa egna krav på redovisningstjänster och på så sätt skraddarsy informationen de eftersträvar. Således blir förändringen i kreditbedömningen ett ökat fokus på information. De bolag som inte behåller revision kommer att ha högre krav på sig för att möta bankens informationsbehov medan de som behåller revisionen kommer kunna tillmötesgå banken på ett effektivare sätt. Att behålla revisionen kommer att förenkla kreditbedömningsprocessen och göra den minder tidskrävande.

Vid förändringsprocessen kommer kostnader att uppstå. Ökade krav från banken, såsom högre räntor och avgifter eller krav på säkerheter, kommer drabba varje enskilt bolag som inte har revision. Detta blir en direkt kostnad som kan härledas till varje bolag. Kostnader som drabbar banken utöver de ökade kraven som nämns ovan är längre och mer omfattande handläggning för bolag utan revisor. Tiden för att erhålla den information som krävs för kreditbedömningen kommer att bli längre. Ökad handläggningstid resulterar i en dold kostnad för banker, detta eftersom dessa kostnader inte kan härledas till ett specifikt bolag. De dolda kostnaderna kommer därför belasta alla företagskunder.

Bolagen har i debatten ansetts bli de ekonomiska vinnarna vid avskaffandet av revisionsplikten i och med att de får en minskad kostnad utan revisor. Författarna anser att detta är missvisande då bolagen kommer drabbas av andra kostnader, såsom krav på säkerheter och kompletterande uppgifter från banker i kreditbedömningsprocessen. I realiteten blir avskaffandet då endast en omfördelning av kostnader för bolagen.

7.2 Förslag till fortsatta studier

Då revisionsplikten är ett aktuellt och debatterat ämne finns många intressanta områden att studera. Ett område som författarna tror kommer att bli aktuellt när lagstiftningen går i kraft är huruvida revisorns yrkesmässiga roll kommer förändras. Fram till idag har trenden gått mot strängare straff för revisorer som misskött sig i sin yrkesroll. Hur kommer detta påverkas då revisionsplikten avskaffas för små bolag? Kan lagen fortfarande tillämpa stränga böter och fängelse då revisionsplikten inte längre är lagstadgad och revisionen antas ta mer kreativ och skräddarsydd form?

Ett annat område som författarna tror kan komma bli aktuellt är bankers roll för revisionens framtid. Med denna uppsats som grund så kan författarna konstatera att banker fortsättningsvis kommer att sätta vissa krav på revision men samtidigt anser de inte att dagens lagstadgade revision är den enda lösningen. När revisionsplikten för små bolag avskaffas är det upp till bolagen att avgöra huruvida de vill behålla revisionen eller ej. Man kan tänka sig att en avgörande faktor i detta beslut är bankers ställningstagande. Kommer detta leda till att banker sätter en ny standard på revision?

Författarna anser att det skulle vara intressant att göra en jämförelse mellan rapporten om den ekonomiska samhällsnyttan av avskaffandet av revisionsplikten (ECON, 2007) med de rapporter som är fokuserade på kostnader. Även Thorell och Norbergs (2005) rapport om revisionsplikten i små aktiebolag som rör den ekonomiska nyttan för bolagen kan vara intressant att jämföra med. Detta för att sedan kunna konstatera om fördelarna och förtjänsterna med avskaffandet överväger nackdelarna och kostnaden. Författarna har upplevt att många rapporter fokuserar antingen på fördelarna eller på nackdelarna för bolagen eller intressenterna. En jämförelse skulle säkerligen ge en ny infallsvinkel.

Referenser

Litteratur

- Andrén, M. & Rosenqvist, M. M. (2006). *Uppsatsens mystik – om konsten att skriva uppsats och examensarbete*. Uppsala: Hallgren & Fallgren.
- Artsberg, K. (2005). *Redovisningsteori – Policy och praxis* (2:a upplagan). Malmö: Liber ekonomi.
- Baker, R. M. & Passmore, D. L. (2005). Sampling strategies and power analysis. In Swanson, R. A. & Holton, E. F. (Eds.). *Research in organizations: Foundation and methods of inquiry* (Chapter 4). San Francisco: Berrett-Koehler Publisher.
- Bell, E. & Bryman, A. (2003). *Business research methods*, Oxford: Oxford University Press.
- Bell, J. (2006). *Introduktion till forskningsmetodik* (4:e upplagan) (B. Nilsson, Översättning). Danmark: Studentlitteratur.
- Broomé, P., Elmér, L. & Nylén, B. (1998). *Kreditgivning till företag* (5:e upplagan). Lund: Studentlitteratur.
- Carlton, D. W. & Perloff, J. F. (2005). *Modern industrial organization* (4th ed.). Boston: Pearson Addison Wesley.
- Cooper, S. (2004). *Corporate social performance: A stakeholder approach*. Burlington: Ashgate Publishing Limited.
- Coriat, B. & Guennif, S. (1995). Self-interest, trust and institutions. In Lazaric, N. & Lorenz, E., *Trust and economic learning*, (sida 48-63) Cheltenham: Edward Elgar Publishing Limited.
- Douma, S. & Schreuder, H. (2002). *Economic approaches to organizations*. Harlow: Prentice Hall.
- Farr, R. & Timm, P. (1994). *Business research: An informal guide*. Menlo Park: Crisp Publications.
- Giertz, M. & Hemström, C. (2004). *Handelsbolag - en lärobok*. Stockholm: Jure förlag AB.
- Hamberg, M. (2001). *Strategic financial decisions*. Malmö: Liber ekonomi.
- Hayes, R., Dassen, R., Schilder, A. & Wallage, P. (2005). *Principles of Auditing*. (2nd ed.) London: McGraw-Hill.
- Huotari, M. & Iivonen, M. (2004). *Trust in knowledge management and systems in organizations*. Hershey: Idea group publishing.
- Kotter, J. & Heskett, J. (1992). *Corporate culture and performance*. New York: Free Press.
- Ljungdahl, F. (1999). *Utveckling av miljöredovisning i svenska börsbolag: praxis, begrepp och orsaker*. Lund: Lund University Press.
- Nooteboom, B. (2002). *Trust*. Cheltenham: Edward Elgar.
- Phillips, R. (2003). *Stakeholder theory and organizational ethics*. San Francisco: Berrett-Koehler.

- Rice-Lively, M. L. (1997). Analyzing qualitative data in information organizations. In Gorman, G. E. & Clayton, P. *Qualitative research for the information professional: A practical handbook* (198-221). London: Library Association Publishing.
- Sako, M. (1992). *Prices, quality and trust: Interfirm relations in Britain and Japan*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Saunders, M., Lewis, P. & Thornhill, A. (2003). *Research methods for business students* (3rd ed.). Harlow: Prentice Hall.
- Saunders, M., Lewis, P. & Thornhill, A. (2007). *Research methods for business students* (4th ed.). Harlow: Prentice Hall.
- Sinkey, J. F. Jr. (1992). *Commercial bank financial management – In the financial service industry*. (4:e upplagan). New York: MacMillan Publishing Company.

Artiklar

- Askåker, J. (2008, januari 7). Osäker framtid för revisor. *Di.se*. Hämtat den 20 mars, 2008 från <http://di.se/Nyheter/?page=%2fAvdelningar%2fArtikel.aspx%3fO%3dIndex%26ArticleID%3d2008%5c01%5c07%5c264079>.
- Beugelsdijk, S. (2006). A note on the theory and measurement of trust in explaining differences in economic growth. *Cambridge Journal of Economics*, 30, 371–387.
- Blackwell, D., Noland, T. & Winters, D. (1998). The value of auditor assurance: Evidence from loan pricing. *Journal of Accounting Research*, 36, 57-70.
- Jensen, M. C. & Meckling, W. H. (1976). Theory of the firm: Managerial behavior, agency costs and the ownership structure, *Journal of Financial Economics*, 3, 305-360.
- Kaler, J. (2006). Evaluating stakeholder theory. *Journal of Business Ethics*, 9(3), 249-268.
- Morgan, R. M. & Hunt, S. D. (1994). The commitment – Trust theory of relationship marketing. *Journal of Marketing*, 58, 20–38.
- Petersen, M. A. & Rajan, R. G. (1994). The benefits of lending relationships: Evidence from small business data. *The Journal of Finance*, 99, 3-36.
- Precht, E. (2008). Slopad revisionsplikt i 96 procent av aktiebolagen. *Balans*, 4, 17-20.
- Uzzi, B. (1999). Embeddedness in the making of financial capital: How social relations and networks benefit firms seeking financing. *American Sociological Review*, 64, 481-505.
- Zaheer, A., McEvily, B. & Perrone, V. (1998). Does trust matter? Exploring the effects of interorganisational and interpersonal trust on performance. *Organization Science*, 9, 141–159.

Rapporter

- Bruns, V. (2001). *A dual perspective on the credit process between banks and growing privately held firms*. Licentiate thesis in business administration, Jönköping: Jönköpings International Business School.
- DTI (2003). *Raising the threshold - Consultation document on proposals to increase the audit exemption threshold and the threshold defining medium-sized companies*. London: DTI.

ECON (2007). *Den samhällsekonomiska nyttan av revision* (Framtagen på uppdrag av FAR SRS) (no. 51901). Hämtad från <http://www.econ.se>

Thorell, P. & Norberg, C. (2005). *Revisionsplikten i små aktieföretag*. Svenskt Näringsliv.

Svensson, B. (2003). *Redovisningsinformation för bedömning av små och medelstora företags kreditvärdighet*. Doctoral thesis, Uppsala: Företagsekonomiska institutionen på Uppsalas universitet.

Svensson, K. & Ulvenblad, P.-O. (1994). *Bankmäns hantering av krediter till små företag - En studie ur ett informationshanteringsperspektiv*. Licentiatuppsats, Halmstad: ekonomihögskolan på Lunds universitet och economicentrum på högskolan i Halmstad

Lagstiftning och förarbeten

Aktieföretagslagen, 2005:551.

EU:s fjärde bolagsrättsliga direktiv, 78/660/EEG.

Justitiedepartementets direktiv om revisorer och revision, Dir. 2006:96.

Lag om bank- och finansieringsrörelse, 2004:297.

Regeringens proposition om Aktieföretagslagens organisation, Prop. 1997/98:99.

Regeringens utredning om avskaffande av revisionsplikten för små företag, SOU 2008:32.

Internetkällor

Danske Bank A/S(2008). Hämtat den 3 maj, 2008 från <http://www.danskebank.se>

FAR SRS (2008). Hämtat den 9 mars, 2008 från <http://www.farsrs.se>

Svenska Handelsbanken AB (2008). Hämtat den 3 maj, 2008 från <http://www.handelsbanken.se>

Nordea Bank AB(2008). Hämtat den 3 maj, 2008 från <http://www.nordea.se>

Skandinaviska Enskilda Banken AB (2008). Hämtat den 3 maj, 2008 från <http://www.seb.se>

Swedbank AB (2008). Hämtat den 3 maj, 2008 från <http://www.swedbank.se>

Bilaga 1 – Frågor till bankerna

Allmänt:

- Vad är din första tanke om avskaffandet av revisionsplikten?
- Har Banken gjort några förberedelser inför avskaffandet?
- Hur resonerade ni?

Bankers syn på revision:

- Hur stor vikt lägger banken på revision från bolag?
 - Är det olika viktigt för olika belopp?
 - Är det olika viktigt för olika branscher?
- När är revisionen viktig?
 - Hur viktig är revisionen om det är en ny, okänd kund?
 - Känd ägare, nytt bolag?
 - Existerande kund som vill låna mer?
 - Hur viktigt är förtroendet till bolaget?
- Hur ser banken på riskerna att ett bolag vilseleder banken om de inte har revision?

Förändringar i banken:

- Vad kommer att skilja bolag som har revision och de som inte har det?
- Kommer rutinerna att förändras vid kreditgivning i och med ett avskaffande?
- Kommer banken kräva säkerheter från bolag utan revision?
- Kommer handläggande blir svårare och mer komplicerat?
 - Ur bankernas synvinkel
 - Ur bolagens synvinkel
- Kommer kostnaderna i allmänhet att öka för bankerna? Och för bolagen?

Reflektioner

- Maud Olofssons har ett förslag att ge bankerna större borgensrätt vid konkurser jämfört med övriga borgenärer, kommer detta att väga upp eventuella kostnader med revisionspliktens avskaffande?
- Vad anser ni om gränsvärdena för avskaffandet av revisionsplikten?
- Hur ser informationsbalansen mellan banker och bolag ut?

Bilaga 2 - Enkäten

Vid kreditgivning, hur viktig är:

	Inte viktig					Mycket viktig			
Revision	1	2	3	4	5	6	7	8	9
Sökaren som person	1	2	3	4	5	6	7	8	9
Affärsplanen	1	2	3	4	5	6	7	8	9
Kreditupplysningar	1	2	3	4	5	6	7	8	9
Säkerheter	1	2	3	4	5	6	7	8	9
Syftet med lånet	1	2	3	4	5	6	7	8	9
Helhetsbild av bolaget	1	2	3	4	5	6	7	8	9
Övrigt									

Hur betydelsefull är revision i förhållande till creditsökaren som person, vid kreditgivning?

	Revision					Person			
Om det är en befintlig företagskund	-4	-3	-2	-1	0	1	2	3	4
Om det är en befintlig privatkund men ny företagskund	-4	-3	-2	-1	0	1	2	3	4
Om det är en ny företagskund i ett etablerat bolag	-4	-3	-2	-1	0	1	2	3	4
Om det är en ny företagskund i ett ny-uppstartat bolag	-4	-3	-2	-1	0	1	2	3	4